

SKOLLEDAREN.

En tidning för Sveriges viktigaste chefer

Dilemmat

När en medarbetare
tappat motivationen

Ledarskap

Felicia Hedström är
en punkigare rektor

Enkäten

Prioriteringar i ekonomin
väcker starka känslor

Medlem

Dags för årets löneenkät:
"Viktigt att svara"

Digitalt eller analogt? Möt rektorn som vågar välja båda

Rektor Peter Westergård satsade tidigt
på både skolbibliotek och surfplattor.
Följ med till Rinnebäcksskolan.

Tema

SKOL- PLATTFORMAR

Vi synar en
fungerande lösning
och ett hatat
haveri.

SKOLLEDAREN.

En tidning för Sveriges viktigaste chefer

Dilemmat

När en medarbetare
tappat motivationen

Ledarskap

Felicia Hedström är
en punkigare rektor

Enkäten

Prioriteringar i ekonomin
väcker starka känslor

Medlem

Dags för årets löneenkät:
"Viktigt att svara"

Digitalt eller analogt? Möt rektorn som vågar välja båda

Rektor Peter Westergård satsade tidigt
på både skolbibliotek och surfplattor.
Följ med till Rinnebäcksskolan.

Tema

SKOL- PLATTFORMAR

Vi synar en
fungerande lösning
och ett hatat
haveri.

Läromedel till varje elev!

Hos oss hittar du kvalitetssäkrade läromedel i
alla ämnen som du kan söka statsbidrag för.

Använd
statsbidraget
Utforska här!

08

07 / Ledare

Förbundsordförande Ann-Charlotte Gavelin Rydman efterlyser sans och balans i digitaliseringsdebatten.

08 / Tema: Skolplattformar

Systemen som skulle underlätta har tvärtom ökat arbetsbördan för landets rektorer. Var står vi nu? Skolledaren reder ut.

19 / Ledarskap

Felicia Hedström om det lite annorlunda livet som rektor på en folkhögskola.

24 / Enkäten

Tre rektorer svarar på den brännande frågan om prioriteringar i ekonomin.

27 / Forskning

Studie om kopplingen mellan elevers funktionsnedsättning och mående.

30 / Reportage

På Rinnebacksskolan har man lång erfarenhet av teknikens fördelar. I dag samverkar digitalt och analogt i undervisningen.

37 / Dilemmat

Rektor Stina undrar hur hon kan hjälpa en medarbetare som tappat motivationen.

40 / Skolsverige runt

Aktuellt och kuriosa om skolan.

42 / Nyheter

Granskning pågår av förebyggande arbete mot hot och våld mot skolpersonal.

43 / Böcker

Kulturskolan uppmärksammas i ny bok. Vi intervjuar Håkan Sandh, en av författarna.

45 / Gästkrönika

Ann S.Pihlgren lyfter frågan om det behövs en ny diskurs i förskolan.

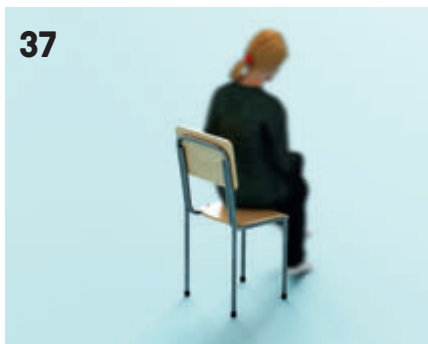
47 / Ditt medlemskap

Årets löneenkät på väg till dig! Möt rektor Veronica Silfver som hade stor glädje av förbundets statistik när hon bytte jobb.

30

37

19

UPPTÄCK OCH UTFORSKA

Yrkes-SM

23–25 APRIL 2024

TINGVALLA SPORTCENTER

KARLSTAD

FRITT INTRÄDE!

På Yrkes-SM i Karlstad får du och dina elever möjlighet att upptäcka, utforska och prova på yrken. Det är en helt unik chans att få information, inspiration och vägledning inför framtida studie- och yrkesval. Ni kan även på nära håll följa när Sveriges yrkesskickligaste ungdomar gör upp om SM-titeln inom en rad olika yrken.

#YRKESM
@YRKESM
YRKESM.SE

ARRANGÖR: 	LOKALA PARTNERS: 		HUVUD-SPONSORER: 	
INITIATIVTAGARE: 			SPONSORER: 	
LOKALA SAMARBETS-PARTNERS: 				

REDAKTION

Anna-Klara Aspegren

Chefredaktör, vik
anna-klara.aspegren@skolledaren.se

Lars Eriksson

Art Director
lars.eriksson@skolledaren.se

Lenita Järlhage

Reporter
lenita.jarlhage@skolledaren.se

Håkan Söderberg

Reporter
hakan.soderberg@skolledaren.se

Markus Thunberg

Digitalchef
markus.thunberg@skolledaren.se

Michael Jonsson

Ansvarig utgivare
michael.jonsson@skolledaren.se

KONTAKT

Mejl: redaktionen@skolledaren.se

Post: Skolledaren, Box 27038,
102 51 Stockholm

Webb: skolledaren.se

Ges ut av: Sveriges Skolledare

Produktion: Ahead Publishing

Tryckeri: Aller Tryk

Medlem: Sveriges Tidskrifter

Omslagsfoto: Filippa Ljung

Nästa nummer: 5 december

 facebook.com/
skolledaren

 linkedin
@skolledaren

Tryckad
5041-0806

FSC
Certified
Mix
FSC® C121078

PRENUMERATION

Medlem: Du kan enkelt hantera din prenumeration på sverigesskolledare.se/minsida eller ring Kontakten 077-517 09 00.

Ej medlem: Kontakta larartidningar@flowyinfo.se eller 08-799 62 50.

Helårsprenumeration 576 kr.

ANNONS

Annonsbokning: Andrea Åhslund

Mediakraft AB

andrea.ahslund@mediakraft.se,

tel: 073-508 05 73

mediakraft.se

Redaktionen ansvarar inte för icke beställt material. Allt innehåll i tidningen lagras och publiceras elektroniskt. Förbehåll mot sådan lagring måste anmälas i förväg.

Webb: sverigesskolledare.se

Telefon: 077-517 09 00

Postadress: Box 3266,
103 65 Stockholm

Besöksadress: Vasagatan 48,
111 20 Stockholm

Plattformshaveri och digitaliseringsstrategi

Kollegan har skrivit ett mejl som hen läser upp. Det är skrivet i en saklig och lösningsorienterad ton, men irritationen lyser igenom. Ämnet är en digital skolplattform, menad att underlätta för elever, föräldrar och skolpersonal att kommunicera med varandra. Det framgår mycket tydligt att den inte håller vad den lovar. Det ena exemplet efter det andra radas upp på saker som inte fungerar, som är försenade, som fattas, som hamnat fel, och vi skratrar alla lite igenkännande tills kollegan avslöjar att mejlet är tolv år gammalt.

Vad har hänt sedan dess? Sveriges Skolledare konstaterar i Stora Skolledarenkäten 2023 att medlemmarna i hög grad fått en ökad arbetsbörda och dessutom efterfrågar ökat stöd i it-frågor. Skolplattformar är en del av den digitaliseringsstrategi, som just nu inte finns, men som starkt efterfrågas inte minst av skolledare för att kunna navigera i den digitala skolan.

Vi ägnar hela temat i detta nummer åt skolplattformar, start på sidan 8.

I ett inspirerande reportage från Kävlinge, på sidan 30, kan du läsa om rektor Peter Westergård och hans kollegor som kombinerat det bästa av både skärm och pärm.

SEDAN FÖRRA NUMRET av Skolledaren har regeringen presenterat sin budget, något som föranledde oss att ställa en fråga till er läsare på våra sociala medier: "Hur prioriterar du ekonomin i din verksamhet?"

På uppslaget Enkäten, sidorna 24–25, möter du tre av de rektorer som svarade och som vittnar om en svår situation. Det faktum att flera som svarade var både uppgivna och upprörda men inte ville ställa upp med namn och bild i tidningen, visar på skolledarnas tuffa uppdrag. Eller som förbundsordförande Ann-Charlotte Gavelin Rydman kommenterar:

"När det blir viktigare att inte bryta mot budget än mot lagen är vi fel ute."

MED HOPP OM givande, stöttande och inspirerande läsning!

Anna-Klara Aspegren
Chefredaktör, vik

WEBBEN

Skolledaren.se – håller dig uppdaterad

På vår webb läser du nyheterna, tar del av debatterna och de politiska utspelen.

SOCIALT

Följ oss

Du vet väl om att Skolledaren finns att följa i sociala kanaler?

Du hittar oss på Facebook och LinkedIn. Här kan du även kommentera och ställa frågor till redaktionen på @skolledaren.

NYHETSBREV

Skolledare Fredag

Här samlar vi veckans viktigaste nyheter för dig som skolledare.

Anmäl dig till nyhetsbrevet Skolledare Fredag på skolledaren.se. Håll utkik i mejlkorgen varje fredag!

DU HITTAR OSS HÄR:

@skolledaren på Facebook

@skolledaren på LinkedIn

Följ Skolledaren i sociala medier

Diskutera nyheter, ställ frågor till redaktionen
och ta del av senaste nytt via
Facebook och LinkedIn.
Vi ses och hörs!

SKOLLEDAREN.

”Vi behöver en bra balans mellan det traditionella och det nya”

”Diskussionen om förskolans och skolans digitalisering får inte fastna i ett ensidigt för eller emot.”

N

ackdelen med att utbildning i förskola och skola blivit så starkt politiserad blev tydlig när skolministern kallade till presskonferens för att tala om att barnen nu ska räddas från skärmarnas apati i förskolan. Hon menar att det funnits en okritisk hållning till digitaliseringen och vill nu därför ta bort de skrivningar i läroplanen som syftar till förberedelse för den digitala världen.

Jag måste få protestera mot den historieskrivningen. Vi skolledare har många gånger framfört att det är viktigt att vi inte går vilse i tilltron till digitaliseringen och att en padda eller

dator i handen inte är den självklara lösningen på varken skolans eller förskolans utmaningar. Vi har återkommande lyft fram att användningen av digitala verktyg ska utgå från kunskap om effekter, vilka nåtts genom forskning och beprövad erfarenhet. Förskolan och skolan behöver förhålla sig till de förändringar som digitaliseringen leder till i det övriga samhället, men får aldrig tappa fokus på att det är barnens och elevernas lärande och utveckling som är huvudmålet.

SOM SKOLLEDARE HAR vi även varnat för riskerna med utebliven kompetensutveckling och avsaknad av tid för verklig implementering där lärare och skolledare kan utvärdera val av digitalt material och/eller tryckta böcker, utifrån hur väl de har fungerat. Bara genom att få ägna tid åt detta kan vi bygga kunskap kring vilka delar av digitaliseringen som har positiv inverkan på inläringen och vilka som inte har det.

Vi har även sett att styrningen av digitaliseringen lätt hamnar hos edtechbolagen. Förskolan och skolan har blivit en högtintressant marknad för företag och organisationer. Skolhuvudmän lägger stora resurser på upphandling och avtalsskrivning,

för att kanske tre eller fyra år senare göra om processen och upphandla ett nytt system.

Skolledare och lärare riskerar att bli sittande med icke-funktionella verktyg som driver fram ökad administration.

Det är frågor liknande dessa som regeringen skulle behöva agera i för att hitta lösningar på det sätt som man gjort i flera av våra grannländer.

Ann-Charlotte
Gavelin Rydman
Ordförande
Sveriges Skolledare

VI BEHÖVER EN bra balans mellan det traditionella och det nya. Skolan måste kunna växa och utvecklas utan att vara överdrivet teknikoptimistisk. Jag har ännu inte hittat konkreta bevis eller forskning som tyder på att användandet av digitala verktyg faktiskt förbättrar elevernas studieresultat. Däremot visar undersökningar att digitalt lärande kan ge upphov till motivation, intresse och engagemang, vilket självklart också är viktigt. Diskussionen om förskolans och skolans digitalisering får därför inte fastna i ett så ensidigt för eller emot.

Skolledares och lärares kompetens, samt deras möjligheter att bygga en riktigt bra utbildning, är alltid viktigare än vilka verktyg som används. Så visa tillit till att rektor, tillsammans med lärarna, kan avgöra hur och när digitala verktyg ska användas. Ge oss bara rätt förutsättningar att vara professionella, så lovar vi att vi tar ansvar för det. ■

SVAJIG VÄG MOT EN STADIGARE PLATTFORM

Digitala skolplattformar och smarta it-system skulle underlätta skolledares och lärares dokumentationsbörda. Arbetet skulle gå som en dans – i stället föll det pladask. I Stockholm finns kanske det värsta haveriet, i Kramfors kanske den bästa lösningen. Nu efterlyser allt fler en gemensam nationell plattform.

Tema.

BEHOVET AV EN NATIONELL PLATTFORM

Syftet med plattformarna var att underlätta – men arbetsbördan ökade

Ett fungerande nationellt system för informationshantering där skolledares perspektiv tas tillvara och där det finns kompatibilitet mellan de olika programmen. Det är Sveriges Skolledare utgångspunkter för de digitala lärplattformarna.

Det var i slutet av 1990-talet som digitala lärplattformar började dyka upp inom den svenska skolan. För precis tio år sedan lanserade Stockholms stad Skolplattformen med visionen "att Sverige blir bäst i världen på att använda digitaliseringsens möjligheter", som det stod i pressmeddelandet.

Syftet med plattformarna var ända från start att underlätta och effektivisera arbetet för skolledare och lärare. Men i backspeglarna har det i många delar handlat om ett haveri som snarare ökat än minskat arbetsbördan, även om det också finns ljusglimtar.

I år skriver vi 2023 och frågan är om vi – trots många miljarder kronor, otaliga politiska utspel och oräkneligt med nedlagd tid – kommit så mycket längre?

Nyligen tecknade Stockholms stad ett nytt avtal och förnyar förhoppningarna om ett fungerande system.

SVERIGES SKOLLEDARE HAR föreslagit att ett nationellt informationssystem ska införas. I Finland finns ett system, Wilma, som kan ses som förebild – även om inte heller den plattformen gått helt fri från kritik.

Matz Nilsson

"Sveriges Skolledare har föreslagit att ett nationellt informationssystem ska införas."

Matz Nilsson

– Det allra viktigaste i det sammanhanget är att skolledares perspektiv tas tillvara. Det är vi som ser vilka behov som finns och vi som måste involveras. Här har det funnits brister, säger Matz Nilsson, förbundsordförande för Sveriges Skolledare, och fortsätter:

– Kompatibilitet är en annan faktor. Det är oerhört viktigt att systemen talar med varandra. Och att det bara ska behövas ett single sign on där man tar hänsyn till olika behörighetsgrader. I dag är det mycket tidskrävande bara att logga in och logga ut.

SVERIGES SKOLMINISTER LOTTA Edholm är inne på att staten ska ta ett större ansvar för it-infrastrukturen. "Det är ingen hemlighet att jag och mitt parti Liberalerna tycker att staten borde ta ett mycket större ansvar för skolan. Det hade löst många problem och förenklats även denna utmaning. Det pågår ett arbete just nu på utbildningsdepartementet om hur staten på bästa sätt ska kunna hjälpa och bistå huvud-

männen kring it-infrastrukturen i skolan", skriver Lotta Edholm i ett mejlsvar.

Hon är också bekymrad över att det som skulle bli en avlastning snarare blev en ytterligare belastning.

"Lärarnas och rektoreernas tid är dyrbar och måste värderas högre. Det är helt bedrövligt om nya it-lösningar som var tänkt att avlasta skolpersonal i själva verket har förvärrat deras arbetsbörda. Som skolminister var det den första utredningen jag tillsatte: hur lärarnas administrativa börda ska minska. Jag ser mycket fram emot utredaren Bo Janssons skarpa förslag på området."

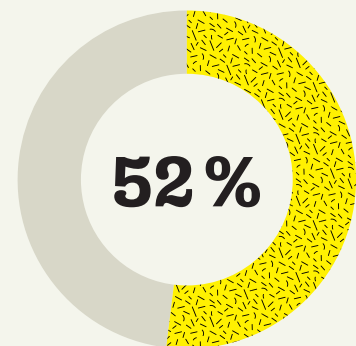
Skolledaren har bett henne utveckla vad arbetet med att bistå huvudmännen innebär mer konkret men skolministern har inte återkommit.

MIKAEL SVENSSON PÅ Sveriges kommuner och regioner, SKR, menar att frågan om ett nationellt program inte är på tapeten hos dem just nu.

"Vi tror på att staten kan stödja huvudmännen, kanske med hjälp om vad som ska administreras, vilka standarder som ska gälla."

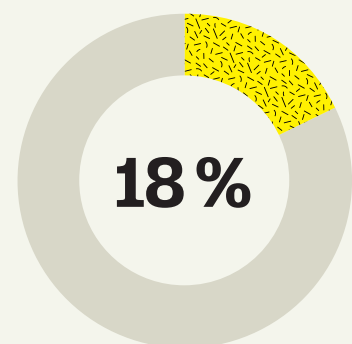
Mikael Svensson, SKR

SÅ TYCKER SKOLLEDARNA

Fler än hälften (52 %) av alla rektorer uppger att deras arbetssituation skulle förbättras avsevärt om de fick bättre avlastning genom administrativt stöd.

Totalt antal svarande: 2 473

Var femte rektor (18 %) anser sig i dag inte ha tillräckligt stöd i it-frågor.

Totalt antal svarande: 3 999

Källa: Stora Skolledarenkäten
Enkäten genomfördes i form av en webbenkät mellan 11 april och 21 maj 2023.

– Vi tror på att staten kan stödja huvudmännen, kanske med hjälp om vad som ska administreras, vilka standarder som ska gälla och sådant. Det är viktigt att säga att vi i grunden tror mycket på digitaliseringen och att det kan underlätta arbetsbördan.

SKR som organisation har inga färdiga lösningar men erbjuder kommunerna stöd och vägledning.

– Vi har Adda som är ett kompetensforum för digital mognad och där man kan få hjälp med det som rör digitalisering och omställning. Här kan man också få råd om hur man skriver ramavtal och gör upphandlingar, säger Mikael Svensson.

STOCKHOLM ÄR KANSKE det mesta flagranta exemplet på icke-fungerande skolplattform. Skolminister Lotta Edholm var skolborgarråd 2012 när Skolplattformen i Stockholm sjösattes. Efter stark kritik från elever, föräldrar, lärare och skolledare lades plattformen ner tidigare i år. Ett system som kostat en miljard och snarare ökat arbetsbördan än minskat den för skolledare och lärare.

I dag är Lotta Edholm självkritisk.

– Skolplattformen i Stockholm var ett stort misslyckande. Liberalerna begärde en oberoende genomlysning som visade flera mycket allvarliga brister. Det är bara att konstatera att Stockholms stad vid tillfället inte hade kompetens nog för denna typ av upphandling. Jag har självklart ett politiskt ansvar här och har dragit flera viktiga lärdomar från processen, svarar Lotta Edholm.

I VALET 2022 tog S i koalition med V och MP över makten i Stockholm. Emilia Bjuggren (S) är skolborgarråd i Stockholm.

– När skolplattformen togs fram gjordes bedömningen att det inte fanns några andra tillgängliga lösningar som motsvarade de stora behov Stockholm hade. Mycket har hänt på området dessa år. Dels har förvaltningens egen kompetens på it-området stärkts och man har

Lärarnas och rektorernas tid är dyrbar och måste värderas högre, menar skolminister Lotta Edholm, som dragit lärdom av tidigare misslyckanden.

Foto: Kristian Pohl

”Skolplattformen i Stockholm var ett stort misslyckande.”

Lotta Edholm

i dag inte samma behov av extern kompetens. Det andra är att det nu finns många fler digitala lösningar som motsvarar skolans behov. Jag är glad att vi nu ser framåt för att hitta nya, bättre lösningar.

Plattformarna skulle effektivisera arbetet och förbättra kommunikationen mellan skolledare, lärare, elever och vårdnadshavare. I stället tycker många att det har blivit krångligare och arbetsbelastningen högre. Hur ser du på det?

– Det är jätteviktigt att de digitala verktygen fungerar som stöd för personal, elever och vårdnadshavare. De ska inte skapa merarbete eller krångel. När Stockholms stad tog fram kravprofilen för upphandlingen av den nya skolplattformen la vi därför stor vikt vid de användarundersökningar som gjordes, inte

Emilia Bjuggren, skolborgarråd i Stockholm, hoppas att den nya skolplattformen ska underlätta för skolans personal.

Foto: Björn Dalin

minst hos lärare och övrig skolpersonal, men också hos elever och vårdnadshavare. När staden utvärderade de olika anbuden var deras svar också viktiga för vilken lösning man valde, svarar Emilia Bjuggren.

Regeringen har skickat ut en ny version av Skolverkets digitaliseringsstrategi, där den snabba och omfattande digitaliseringen ifrågasätts ur pedagogisk synvinkel. Har det funnits liknande problem när det gäller de administrativa systemen?

– Jag tycker det är bra att vuxenvärlden och vi beslutsfattare har en nykter inställning till den snabba digitaliseringen och vågar pröva gamla sanningar. Men med det sagt vet vi också att de digitala verktygen betyder mycket för många elever, inte minst för de som har ett särskilt behov av stöd. Det är viktigt att komma

”Jag är glad att vi nu ser framåt för att hitta nya, bättre lösningar.”

Emilia Bjuggren

ihåg att digitala verktyg inte själv löser några problem, utan de ska användas i de fall som de kan stödja kunnig skolpersonal att hjälpa elever att nå sina kunskapsmål menar hon.

PLANEN ÄR ATT alla skolformer i Stockholm ska ha tillgång till den nya plattformen i augusti 2024. Ny leverantör är Infomentor och enligt it- och digitaliseringschefen Patrik Kärkkäinen kommer det att kosta en femtedel av vad man betalat för Skolplattformen.

– Förra gången hade vi en konsulttjänstorganisation. Hela projektet drevs av managementkonsulter och inte intern kompetens. Nu har vi byggt upp en egen organisation och vi ser det som en kritisk framgångsfaktor att det är medarbetare som kan verksamheten och som kommer att finnas kvar med all sin kunskap och kompetens. Nu slipper vi även utveckla egna startsidor och appar för att få det att fungera tillsammans, säger han.

ÖVER HELA LANDET pågår nu ett arbete för att skaffa plattformar som fungerar. Ett 80-tal kommuner använder lärplattformen Unikum som många verkar uppskatta även om den också får kritik. I Kramfors kommun finns en skolplattform som alla verkar vara överens om att den faktiskt fungerar. Läs mer om den på nästa uppslag. Men det är kanske detta som varit, och är, det största problemet och som orsakat haveriet: att landets kommuner jobbar med digitala plattformar var och en för sig.

Därför reser nu allt fler krav på en nationell plattform, bland andra Sveriges Skolledare. I botten är det en fråga om en dräglig arbetsmiljö och en minskad dokumentationsbörda – något som lärplattformarna skulle bidra till, inte försämra eller öka.

DEN SOM LEVER får se heter uttrycket, och det är nog ett välfunnet sådant när det gäller skolplattformar. Skolledaren kommer att fortsätta att bevaka utvecklingen. ■

Verksamhetsutvecklare Malin Henriksson menar att det betyder mycket att man i det nya systemet kan följa eleverna från förskoleklass till gymnasiet.

Foto: Mats Andersson

EN EGEN MODELL

Kramfors visar vägen till plattformarnas framtid

För fem år sedan fick en programmeringsutbildad rektor i Kramfors kommun nog av usla it-plattformar och utvecklade en egen. Sedan dess har den sparat tid och minskat stressen för både skolledare och lärare – precis som det var tänkt.

Skolan ska dokumentera och administrera ärenden som bland annat rör kränkningar, disciplinära åtgärder, frånvaroutredningar och extra anpassningar för elever. Men många it-lösningar som gjorts runt om i landet för att underlätta den dokumentationsbördan har ofta resulterat i det motsatta.

”Vi får ett bra underlag för att ta kloka och snabba beslut.”

Malin Henriksson

I Kramfors har man hittat en modell, plattformen Comvius. Den är uppbyggd i ett modulsystem som underlättar anpassningar och versionshantering, något som har löst många av problemen. En stor poäng är att allt görs i samma system.

– Vi får en samlad elevbild och ett bra underlag för att ta kloka och snabba beslut, säger Malin Henriksson, verksamhetsutvecklare på Kramfors kommun och tidigare rektor på Gudmundråskolan.

Tidigare har det varit svårt att följa upp ärenden och hitta mönster men i Kramfors är nu stuprören mellan olika roller, arkiv och sta-

dier borta. En mycket viktig förändring är att elevövergångar, både mellan stadier och mellan skolor i kommunen, nu blivit enklare.

– Det är stor vinning att rektor ser vilka beslut som tagits tidigare kring orosanmälningar och annat i alla övergångar – från förskoleklass till gymnasieklass, säger Malin Henriksson.

ETT SÅ PASS öppet system sätter förstås höga krav på it-säkerhet.

– Systemet är behörighetstyrkt. Bara den som har behov av informationen ska få se den. Lärare kan bara se de elever som de själva undervisar eller är mentor för. Man kan inte gå in och läsa en elevs profil utan behörighet, säger hon.

Initialt skapades it-plattformen för gymnasiet i kommunen för drygt fem år sedan. Den som startade processen var Peyman Vahedi – utbildad programmerare, legitimerad lärare i svenska och samhällskunskap, och tidigare rektor på Ådalsskolan i Kramfors. Han hade under många år arbetat för att skapa en öppen och nationell it-plattform för hela den svenska skolan. Efter upprepade resor till Stockholm och resultatlösa möten med företrädare för såväl Skolverket som regeringen fick han nog och började utveckla en egen plattform hemma i Kramfors. Det är den som nu utvecklats vidare, och ständigt fortsätter att utvecklas, enligt Malin Henriksson.

EN SOM ÄR och har varit kritisk mot hur it-system skötts i skolan är Johan Magnusson, docent vid Institutionen för tillämpad it vid Göteborgs universitet. Hans uppfattning är att inköpen borde skötas centralt, en gemensam nationell plattform, i stället för att låta varje individuell huvudman välja bland de tusentals

Johan Magnusson

”Skolplattformar är en del av den skit-it som finns i regioner, myndigheter och kommuner.”

Johan Magnusson,
i tidningen Skolvärlden 2021

företag som riktar sig till ”skolbranschen”.

Sedan är systemet öppet så att man snabbt kan utveckla nya funktioner till det utan att förstöra det underliggande systemet menar Johan Magnusson.

I en intervju med tidningen Skolvärlden har han tidigare uttryckt att han tycker att Kramfors är på rätt väg men att det i någon mån också visar på ett problem.

”Att en rektor i Kramfors ensam fått föra den här kampen visar ju på att någon på nationell nivå har tappat bollen totalt”, sa han i en tidigare intervju med tidningen Skolvärlden.

NU KANSKE ÄNDÅ Kramfors är på väg att visa vägen för det övriga landet. Malin Henriksson får återkommande förfrågningar om systemet från intresserade skolor och kommuner runt om i landet.

– Ja, vi jobbar både med friskolor och kommunala skolor och vi får frågor från ganska många håll.

Hon poängterar också att systemet hela tiden är under utveckling.

– Vi håller just nu på att införa en modul för att synliggöra progression för elever med annat modersmål än svenska. Vi är också i slutskedet med modul för ledning och stimulans, att dokumentera extra anpassningar och för de som behöver särskilt stöd.

I framtiden hoppas Kramfors kommun också kunna utveckla samarbetet med myndigheter som polis och socialtjänst och med Comvius har de förutsättningar och möjlighet att göra det, menar Malin Henriksson.

– Det finns en önskan att förenkla kommunikation och samverkan även inom det området. Vi följer den diskussion som förs på nationell nivå, säger Malin Henriksson. ■

Så här byggs Kramfors it-plattform upp

DIGITALISERINGSSTRATEGIN

”Digitaliseringen ska vara ett stöd för verksamheten”

Ha tillit till professionen både när det gäller analog och digital kunskapsutveckling. Det menar Ann-Charlotte Gavelin Rydman, förbundsordförande i Sveriges Skolledare. Hon ifrågasätter regeringens förslag att ta bort alla krav på digitala verktyg i förskolan.

Digitalisering är ett ord som fått nästa magisk klang de senaste åren. De digitala lärplattformarna, som kom till för att underlätta och effektivisera arbetet för skolledare och lärare, har snarare haft motsatt effekt.

Nu vänds också blicken mot den pedagogiska delen av digitaliseringen. I november förra året presenterades Skolverket sitt förslag till digitaliseringsstrategi för skolan, där just digitaliseringens nytta från förskola till gymnasiet poängterades. Man konstaterade att riksdagens mål är att Sverige ska vara bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter. För att lyckas med skolväsendets digitalisering behöver alla berörda aktörer bidra och samverka för att på det sättet öka likvärdigheten i förskolan, skolan och vuxenutbildningen. I digitaliseringsstrategin visade man hur detta skulle kunna gå till.

MEN SKOLMINISTER LOTTA Edholm var inte nöjd. I stället skickades förslaget ut på ny remiss, bland annat till hjärnforskare, barnläkare och en rad andra remissinstanser. Flera instanser var kritiska och den 4 oktober kallade Lotta Edholm (L) och arbetsmarknads- och integrationsministern Johan Pehrson (L) till presskonferens där man kunde konstatera att Skolverkets digitaliseringsstrategi rivits upp och att digitaliseringssträvanden i någon mening satts på vänt. En stor förändring handlar om förskolan. Nu ska Skolverket i stället föreslå ändringar i förskolans läroplan som innebär att det inte ska finnas krav på att digitala lärverktyg ska användas i förskolan.

Myndigheten ska även föreslå ändringar som

Ann-Charlotte Gavelin Rydman

”I förskolan tror jag att det här till stor del sköts bra på de flesta håll.”

Ann-Charlotte Gavelin Rydman

innebär att utbildningen i huvudsak ska vara skärmfri för barnen. Förskolan ska tillbaka till grunden, menade regeringen.

Skolledaren har frågat Lotta Edholm om hon tycker digitaliseringen gått för långt när det gäller den pedagogiska biten. Hon svarade skriftligt i ett mejl på frågan:

”Det har funnits en övertro på att digitala verktyg ska lyfta svensk skola. Enligt forskning ges de bästa förutsättningarna för att utveckla grundläggande färdigheter som att läsa och skriva i analoga miljöer med analoga verktyg. Därför brinner jag för att minska datorerna och paddorna i undervisningen och i stället få tillbaka riktiga böcker och papper och penna. När det gäller it-infrastrukturen så är det självklart att det måste fungera, till exempel skyndar regeringen på arbetet med digitaliseringen av nationella prov.”

ATT DIGITALA VERKTYG i yngre åldrar ska användas med försiktighet håller Sveriges Skolledares förbundsordförande Ann-Charlotte Gavelin Rydman med om. Men hon anser också att förslaget handlar mycket om allmänt tyckande.

– Jag är övertygad om att förskolans rektorer och övrig personal gör detta på ett bra sätt. Det ges ibland en bild av att man delar ut paddor till barn för att de ska leka själva, men det tror jag hör till de absoluta undantagen. Det är inte så att man slutar med omsorgsfull och lekfull undervisning. Digitala verktyg kan vara ett fint komplement i förskolans undervisning, det finns det många exempel på. Det kan handla om att fördjupa undervisningen genom att exempelvis fotografera eller filma.

Ann-Charlotte Gavelin Rydman efterlyser en mer nyanserad debatt i de här frågorna.

– Digitaliseringen är inte ett självändamål utan ska vara ett stöd för verksamheterna. Digitaliseringsstrategin behövs för att ge stöd och riktning i skolorna. Den behöver höra ihop med allt annat som sker i skolan och en avsak-

nad kommer att påverka likvärdigheten. Men den måste följas av en tydlig handlingsplan. I dag finns en flora av olika verktyg och det finns brister kring upphandlingar, säger hon.

En del av bekymren handlar om att professionens kompetens inte tagits till vara på ett tillräckligt bra sätt.

– Allting bör utgå från de behov som finns och vilka de behoven är vet professionen bäst. Så lyssna på den och resurssätt verksamheter efter de behov som finns, menar hon.

Kanske är det här med skärmtid mer ett problem för föräldrar, hur lång tid barnen ska tillbringa vid skärmar hemma.

– I förskolan tror jag att det här till stor del sköts bra på de flesta håll, säger Ann-Charlotte Gavelin Rydman.

Den uppfattningen får också stöd av många förskollärare.

Tidningen Förskolan har intervjuat förskollärare som hävdar att barns möte med digitalisering är allt annat än skärmtid och stillasittande och att förslaget bygger på okunnighet.

NU ÅTERSTÅR ATT se hur det slutliga förslaget till nationell digitaliseringsstrategi kommer att se ut. Skolledaren kommer att ha anledning att återkomma till frågan. ■

DIN LÖN 2024

- ➔ **Vad får rektorer betalt för övertidsarbetet?**
- ➔ **Hur stort är ansvarsavståndet för biträdande rektorer?**
- ➔ **Vad tjänar en skolchef?**

Svara på Sveriges Skolledares löneenkät så får du svaret i januari.

Löneenkäten går ut till alla yrkesverksamma medlemmar i slutet av oktober varje år och görs i samarbete med Saco. Varje svar är betydelsefullt för att lönestatistiken ska hålla hög kvalitet. Lönestatistiken är ditt viktigaste underlag inför lönesamtalet och chefsrådgivarnas i förbundets uppskattade lönerådgivning till medlemmarna. Vår unika lönestatistik är också oumbärlig i förbundets aktiva arbete för högre skolledarlöner.

Har du bytt arbetsgivare under året? Kolla då att vi har din aktuella e-post genom att logga in på sverigesskolledare.se och Mina sidor.

”Det är punkigare att vara rektor på en folkhögskola”

Rektor Felicia Hedström vrider och vänder ofta på pedagogiken som bedrivs på Jakobsbergs folkhögskola. Hon vill utmana både sig själv och lärarna i ledarskapet.

– Jag har en lite punkigare roll än en rektor på ett vanligt gymnasium. Vårt uppdrag kräver ett mer flexibelt schema för våra deltagare, säger hon.

Text: Lenita Jällhage Foto: Filippa Ljung

En pampig trädallé leder upp till den vackra herrgårdsbyggnaden som inrymmer Jakobsbergs folkhögskola. Skolan ligger idylliskt på en höjd knappt fem minuters promenad från höghusen och trafiklederna vid Jakobsbergs station i Järfälla kommun.

Utanför ena flygelbyggnaden möter vi rektor Felicia Hedström som arbetat två år som rektor på skolan och åtta år som lärare. Hon har bakgrund som journalist och chefredaktör på nykterhetsrörelsens tidning.

– Det var i 25-årsåldern som jag via mitt journalistarbete kom i kontakt med folkhögskolor eftersom nykterhetsrörelsen driver folkhögskolor. Jag hade själv inte gått på en folkhögskola och kände ingen som gjort det, säger hon.

Det har varit politisk turbulens kring folkhögskolornas ekonomi och fria ställning på senare tid. Men vi ska främst prata med Felicia Hedström om hur hennes

A photograph of Felicia Hedström, a woman with short blonde hair, wearing a light purple button-down shirt. She is standing in a bright, modern classroom with large windows and skylights. In the background, other people are seated at tables, working. To the left, there is a wooden easel with a colorful circular diagram on it.

"Vi ser all tid på skolan som pedagogisk tid – inte bara tiden i klassrummet."

ledarskap på en folkhögskola skiljer sig åt från ledarskapet på en vanlig gymnasieskola.

Hon har sitt kontor i flygelns bottenvåning, där det tidigare var rektorsbostad.

– Även om jag valt att inte bo här så är jag en närvarande rektor och värnar det relationella med deltagarna. Jag undervisar också 10 till 20 procent av min arbetstid, säger hon.

PÅ SKOLAN GÅR 200 deltagare över 18 år.

– Vi ser all tid på skolan som pedagogisk tid – inte bara tiden i klassrummet. På lunchen, i matsalen, kan det exempelvis uppstå en bra gruppdiskussion. Alla har åsikter om mat, säger hon.

Ungefär hälften av deltagarna går allmän kurs. Där erbjuds de undervisning motsvarande gymnasiet som ger högskolekompetens. Men det ska inte vara samma sak som en traditionell gymnasieutbildning.

På särskild kurs erbjuder man bland annat utbildning i journalistik, hälsa, trä-

ning och kost, författarskola, konst och skapande, ledarskap och floristutbildning.

– Vi behöver ibland "avgymnasifiera" oss själva för att inte fastna i kursplaner där vi glömmer att lyssna in deltagarna, säger hon.

MÅNGA LÄRARE ÄR gymnasielärare i grunden. De kan ha svårt att släppa kursplanerna men Felicia Hedström utmanar och hjälper dem att hitta förutsättningar för att skapa utbildningen tillsammans med deltagarna. Lärarna har en större frihet i undervisningen när de inte är styrda av gymnasieskolans kursplaner och regelverk. Det ger mer flexibilitet att utnyttja olika sätt att lära. Lärare arbetar nära deltagarna i grupper utifrån en samtalsbaserad pedagogik. Varje deltagare förutsätts vara med och påverka och styra innehållet i sina utbildningar.

Deltagarna ska erbjudas minst 20 lektionstimmar i veckan. Gruppstorlekarna är mindre än på ett vanligt gymnasium. I

Felicia Hedström

Ålder: 42 år.

Bor: Gullmarsplan i Stockholm.

Familj: Har en son som är 14 år och är själv uppväxt i stor familj med fem syskon.

Rektor på: Jakobsbergs folkhögskola.

Gör: Folkbildningspodden tillsammans med Ola Larsson.

Fritid: Konstsimmor (Masters). Började för några år sedan och tävlade i EM förra året.

Därför älskar jag att vara rektor: För att man får göra så många olika saker.

stället för betyg ges skriftligt omdöme som baseras på en skala från 1–4 där det också ingår halva steg. Deltagare kan söka till högskolan med omdömena.

– Jag ser till att deltagarna får den lektionstid de har rätt till och sitter med i omdömeskonferensen med lärarna där de diskuterar vilket betyg en deltagare ska få. Jag känner mig väldigt trygg med att betygsättningen blir korrekt när ett helt

kollegium står bakom omdömet av en deltagare, säger hon.

UNIVERSITETS- OCH HÖGSKOLERÅDET

(UHR) granskar också skolans myndighetsutövning att sätta omdöme på deltagarna.

Felicia Hedström säger att det blåser kallare vindar från politiskt håll när det gäller folkhögskolornas fria ställning.

– Tidigare hade folkhögskolan och folkbildningen en förankring i politiken. Det fanns många företrädare i regeringen som hade gått i folkhögskola och visste vad det innebar. I dag måste vi vara progressiva och berätta varför vi behövs, säger hon.

Det hon älskar mest av allt i sitt arbete är deltagarnas livsberättelser. Det är otroliga historier och livsöden.

– Vi ser hur livsavgörande det är att gå på skolan för deltagarna. Vilket kvitto det blir för lärarna. Och det är oslagbart för mig som rektor att få se hur deltagarnas dröm förverkligas. ■

Det är Jakobsbergs gård som i dag inrymmer Jakobsbergs folkhögskola, som har gett samhället runt omkring sitt namn. Den vackra herrgården har anor från 1600-talets mitt. År 1919 grundades Jakobsbergs folkhögskola av filosofie doktor Karl Petander.

I den stora herrgårdsbyggnaden ligger bland annat matsalen och ett bibliotek med öppen spis. Där finns ett stort bokskåp fyllt med böcker skrivna av författare som gått på skolan. Även trubaduren Cornelis Vreeswijk och rockartisten Stefan Sundström har gått där.

Inspiration och utveckling för dig och ditt ledarskap

Nordiska Skolledarkongressen 19–20 mars 2024

Välkommen till skolledarnas viktigaste mötesplats! Två dagar av fortbildning, inspiration och nätverkande för dig som leder och utvecklar förskola och skola. Utveckla ditt ledarskap och få nya perspektiv. Ta del av aktuell forskning och bli stärkt i din yrkesroll. Utbyt erfarenheter med kollegor och fyll på med ny energi.

Judy Halbert & Linda Kaser
Den utforskande spiralen

Andreas Schleicher
Vad visar PISA-resultaten?

**Säkra
din plats!**

Nordiska
Skolledar-
kongressen

19–20 mars 2024, Svenska Mässan, Göteborg
Arrangeras av Svenska Mässan och Sveriges Skolledare
www.skolledarkongressen.se

Micael Dahlen

Ett litet prat om lycka

Annie Lööf

Ledarskap i föränderliga tider

Ann Pihlgren

Att leda språkutveckling
i förskola och skola

Linda Mannila

Navigera i framtidens
lärandelandskap

Lisa Bengtsell

Vem ansvarar för
våra barn?

Åsa Wikforss

Bildning i postsanningens tid

Andreas Ekström

Organisk intelligens

FRÅGAN

Hur prioriterar du ekonomin i din verksamhet?

När Skolledaren ställde den frågan i sociala medier efter budgetbeskedet i september, fick vi kraftfulla reaktioner. Ärliga, ledsna och uppgivna svar blandades med irriterade och de flesta ville inte ställa upp med namn och bild i vår enkät.

Vi förstod snabbt att det är en provocerande och känslig fråga – just därför måste vi prata om den.

Här är tre rektorer som sätter ord på det som många skolledare bångnar under, får magknip av – men måste hantera trots allt.

Text: Anna-Klara Aspegren

FÖRBUNDSORDFÖRANDE
ANN-CHARLOTTE GAVELIN RYDMAN

"Många skolledare går på knäna – samma knän som de förväntas trola med!"

– När det blir viktigare att inte bryta mot budget än mot lagen är vi fel ute. Vi vet att våra medlemmar gör allt de kan för att hantera situationen, men det ekonomiska läget påverkar framtida skola/förskola. Sveriges Skolledare driver nationellt frågan om ett ökat statligt ansvar. Vi möter politiker på kommunnivå,

något vi gjort både under våren och nu under hösten i form av en utbildningsturné runt om i hela landet. Där poängterar vi arbetsgivarens skyldighet och ansvar för skolledares arbetsmiljö och den samvettsstress som våra medlemmar jobbar under. Många skolledare går på knäna – samma knän som de förväntas trola med.

Anders Carlsson-Lennström

rektor Markaryds folkhögskola

Markaryd

"När folkhögskolan inte upp till grundtilldelningen sänks antalet deltagarveckor"

– Vi har en form av ersättning via prestation, deltagarveckor, vilket både är ett golv och ett tak.

Verksamheten måste nå upp till golvet men ersättningen ökar inte om vi gör fler deltagarveckor än grundtilldelningen. När vi inte upp till "golvet" under två år sänks ersättningen. Vi kan alltså inte öka vår budget genom att ta in fler deltagare på våra kurser/utbildningar.

Jag ser fyra skäl till att Markaryds folkhögskola och andra folkhögskolor framöver får problem med sin finansiering.

1. Värdet på deltagarveckan är inte indexreglerat. Jag kan se att det är samma ersättning under de senaste 3,5 åren. Andra med längre erfarenhet säger 4–5 år. Kostnaderna för Markaryds folkhögskola har däremot ökat under dessa år.

2. Grundtilldelningen är både ett golv och ett tak. När folkhögskolan inte upp till grundtilldelningen sänks antalet deltagarveckor. Ökar vi antalet deltagarveckor följer inte ersättningen med, det vill säga det ger inte mer pengar.

3. Extra tilldelning av deltagarveckor togs bort/försvann mitt under ett läsår.

4. Skulle Markaryds folkhögskola skära ner i sin verksamhet för att statsbidraget ska räcka när vi inte upp till grundtilldelningen eftersom vi har för få deltagare på Allmän kurs. Det innebär ett lägre statsbidrag vilket leder till ytterligare nedskärningar.

Malin Rimmö

rektor Hansåkersskolan

Stugun

Nina Svensson

rektor Mellersta Förstadsskolan

Malmö

"Jag tillsätter stöd utifrån elevernas behov och drar därmed över budget"

– Jag tillsätter stöd utifrån elevernas behov och drar därmed över budget. Det är ingen som tycker det är bra och jag får sitta på många uppföljningar. Men hittills har inte huvudmannen kunnat säga vad jag ska prioritera bort. Jag har heller inte fått ett skriftligt intyg på att jag får bryta mot skollagen, så då väljer jag att följa den – och arbetsmiljölagen – gällande att vi behöver tillräckligt med personal för att få till en rimlig arbetsbelastning.

Skolan måste få kosta. Det står tydligt i lagen att huvudmannen ska fördela resurser efter elevernas förutsättningar och behov. Det behöver många huvudmän leva upp till. Huvudmannen har anställt rektorer för att vi ska fördela resurserna på vår enhet efter elevernas behov, då måste vi kunna göra det. Vi vet tillsammans med lärarna bäst vad elevens individuella behov är. Det är dags att professionen blir lyssnad på.

I ett längre perspektiv behöver staten se över finansieringen av skolan. Jag säger inte att skolan behöver vara statlig, men om staten förändrar uppdraget för kommunerna så behöver medel skjutas dit. Där behöver beloppen ses över. Jag som arbetar i en liten kommun får ofta statsbidrag som bestäms utifrån storlek på befolkningen/ elevunderlag – det blir inte många kronor. Det behövs generella och större statsbidrag eller att den nationella skolpengen höjs. Sedan tror jag att skolvalsfrågan behöver komma fram till en lösning. Nuvarande modell utarmar en hel del kommunala skolor som har sin ekonomi baserad på elevpeng. Tack och lov inte på min skola.

"Ser till att det står en lärare inför varje klass – allt annat får stryka på foten"

– Man skulle kunna hårdra det till att säga att jag måste se till att det står en lärare inför varje klass – allt annat får stryka på foten. Jag måste prioritera kärnverksamheten. Det skulle kunna betyda att jag måste dra ner på till exempel skolbibliotek, elevhälsopersonal och öka klasstorlekarna. Personaltätheten minskar.

Jag har förmånen att kunna dela vissa funktioner med andra närliggande skolor, det är ett sätt att hjälpas åt för att bibehålla delar av verksamheten. Men det är ju inte alla som kan.

I år är det en markant skillnad i ekonomin eftersom alla kostnader har ökat och elevpengen täcker inte upp. Det är också svårt när vi rektorer inte själva får prioritera, som med läromedelsbidraget. Eller för den delen med flera bidrag – när det är olika bidrag varje år så blir det ingen långsiktighet i verksamheten. Som rektor kan jag då inte planera så som det vore bäst för min verksamhet. Skolans styrdokument sätter förväntningarna på individnivå men de ekonomiska förutsättningarna ges på gruppnivå – det glappet måste vi prata mer om.

"Skolans styrdokument sätter förväntningarna på individnivå men de ekonomiska förutsättningarna ges på gruppnivå – det glappet måste vi prata mer om."

Vad tycker du?
Mejla oss dina tankar
och idéer till
redaktionen
@skolledaren.se

SVERIGES
SKOLLEDARE

LEDER TILL BILDNING.

Bli medlem nu!
sverigesskoledare.se

INKLUDERANDE OCH EFFEKTIV UNDERVISNING

Differentierad undervisning

Känner ni att tiden inte alltid räcker till för både planering, genomförande och utvärdering av undervisning?

Med hjälp av en undervisning som är differentierad sparar ni tid och utvecklar elevers lärande på deras nivå. Låter det enkelt? Faktum är att det är enkelt.

Vi leder er genom planering, genomförande och utvärdering av undervisning med handfasta tips på hur ni kan börja differentiera er undervisning redan idag!

Lär er att:

- planera för en differentierad undervisning
- arbeta differentierat i klassrummet
- förbättra, bearbeta och utvärdera undervisningen

Skanna koden och
läs mer på webben eller
kontakta mig!

Boka fortbildningen till er skola

evert.norberg@lararfortbildning.se
070-850 48 03

Vi utvecklar Sveriges
viktigaste människor

LÄRAR
FORTBILDNING AB

Foto: Adobe Stock

PRESTATIONSKRAV BAKOM PSYKISK OHÄLSA

Psykosomatiska besvär är större bland ungdomar med funktionsnedsättningar eller långvariga sjukdomar än bland andra elever. Det visar en studie som Victoria Lönnfjord, lektor i socialt arbete, varit med och gjort.

– Skolledarens knäckfråga är att hitta balansen.

Text: Martin Röshammar

A

lla kommunala skolor i Karlstads kommun deltog i studien vars enkätdata samlades in bland 2 004 högstadiungdomar. De fick svara på ett antal olika frågor. Som den om huruvida de upplevde att de hade en funktionsnedsättning och eller långvarig sjukdom. Eleverna fick också svara på frågor om krav på goda skolprestationer och då handlade det både om egna krav och föräldrarnas förväntningar.

Det rörde sig också om frågor om tilltron till den egna förmågan, förekomsten av psykosomatiska besvär som huvudvärk, magont och sömnsvårigheter.

Syftet med studien var främst att undersöka associationer mellan funktionsnedsättning och psykosomatiska besvär bland ungdomar i grundskolan.

**"Vilken bild vill skolläda-
ren förmedla? Är det
strävan efter de
goda resultaten
eller att vi är här
för att lära oss
för livet?"**

Författarna bakom studien är Victoria Lönnfjord, Karlstads universitet, Daniel Bergh, Göteborgs universitet, Mona Sundh, Karlstads universitet och Curt Hagquist, Göteborgs universitet.

Resultatet visar att psykosomatiska besvär är större bland ungdomar med funktionsnedsättningar eller långvariga sjukdomar och att det är vanligare med lägre grad av tilltro till den egna förmågan bland dessa ungdomar än bland de elever som inte har någon funktionsnedsättning. Det framkommer även att höga krav på goda skolprestationer är en potentiell riskfaktor.

VICTORIA LÖNNFJORD UNDERVISAR på socionomprogrammet, arbetar som lektor på Karlstads universitet och disputerade 2021 med avhandlingen "Social stressors and their association with psychosomatic problems among adolescents: Implications for school social work".

Hon konstaterar att en av de intressanta sakerna som studien pekar på handlar om krav på goda skolprestationer.

– Studien visar att det inte är någon skillnad om de har en funktionsnedsättning eller långvarig sjukdom eller om de inte har det. Det är lika vanligt förekommande. Däremot har föräldrarnas krav en starkare association till psykosomatiska besvär eller mental ohälsa.

Trodde du att höga krav skulle vara en så stor riskfaktor?

– Jag har studerat det här med skolkraven tidigare bland ungdomar. Då har jag fått en indikation och har visat det i en annan artikel, att det faktiskt är starka associationer mellan krav och psykosomatiska besvär eller mental ohälsa. Men det är också viktigt att inte ta bort alla krav helt.

Victoria Lönnfjord

Ålder: 44 år.

Bor: I Karlstad.

Är: Lektor i socialt arbete och undervisar på socionomprogrammet på Karlstads universitet.

Disputerade: 2021 med en avhandling som handlade om att undersöka samband mellan sociala påfrestningar relaterade till familjen, skolan och individen och ungdomars psykosomatiska besvär. Målet var också att lyfta vilka implikationer resultaten kan ha för det skolsociala arbetet.

Det är inte heller bra för skolprestationerna, säger Victoria Lönnfjord.

Hon påpekar att det handlar om att hitta en balans och att man behöver trampa varsamt, som hon uttrycker det.

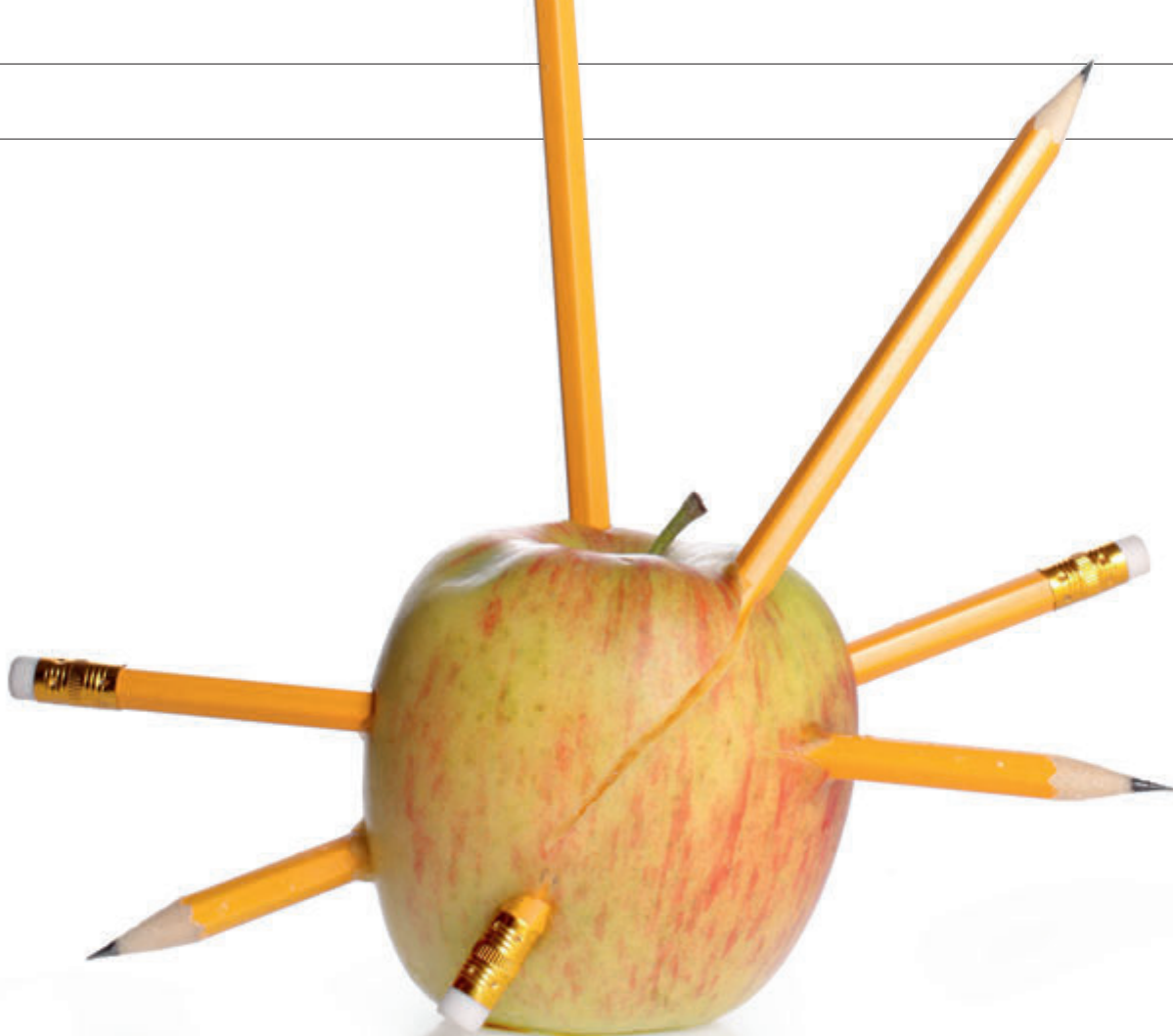
– Tar man bort de egna kraven, föräldrars eller lärares krav, då blir det skadligt för skolprestationerna. Därför är det också viktigt med skolanpassningar och särskilt stöd, att det fungerar för barn som har funktionsnedsättning eller långvarig sjukdom.

ELEVERNAS TILLTRO TILL sin egen förmåga inkluderades också i forskarnas analyser. Studien visar att graden av psykosomatiska besvär och elevers tilltro till den egna förmågan varierar beroende på om eleven uppgett att hen har en funktionsnedsättning eller ej.

– Artikeln ingår i min avhandling och jag har tittat mycket på det här med tilltro till den egna förmågan. Det står i läroplanen att lärarna ska stärka tilltron till förmågan men det har inte forskats jättemycket på det. Så det var spännande att titta på self-efficacy som det heter på engelska, tilltro till sin egen förmåga, säger Victoria Lönnfjord.

Hon flikar in att tilltron till den egna förmågan, enligt studiens resultat, har en direkt inverkan på psykosomatiska besvär. I studien och i avhandlingen har hon utgått från en skolkurators perspektiv kring hur man stärker elevers tilltro till sin egen förmåga.

– Dels handlar det om observations-

inlärnin, vad man ser att alla runt omkring klarar. Så det är viktigt att det ska vara en miljö som främjar kunskapsinhämtning. Dels är det grundläggande att jobba med värdegrund, hur man pratar med varandra och hur man är med och mot varandra. Är det många som står och hejar på dig eller är det folk som säger: Nej, det där kommer du aldrig att klara.

Elever, precis som alla vi andra, påverkas av hur man känner sig inombords, men om värdegrunden och lärmiljön stärks i skolan så kan, som Victoria Lönnfjord säger, de fysiologiska reaktionerna i kroppen stillas. Det blir förhoppningsvis inte lika läskigt att prata inför sin klass om man har en starkare tilltro till sin egen förmåga.

Vad ska då skolledare ta med sig från studien, hur ska de till exempel tänka kring krav på eleverna?

– Ja, vad gäller kraven visar ju studien att det inte är någon skillnad om eleven har en funktionsnedsättning eller inte. Så knäck-

frågan är väl hur man hittar balansen mellan höga och lägre krav. Det handlar om att tänka på det här med extra anpassningar och även särskilt stöd i skolan för de elever som behöver det. Jag tror också att det är viktigt att fundera över hur man kommunicerar och vad man fokuserar på. Vilken bild vill skolledaren förmedla? Är det strävan efter de goda resultaten och prestationerna eller är det att vi är här för att lära oss och skaffa kunskap för livet?

HON UNDERSTRYKER VIKTEN av skolledarens roll när det kommer till vad som förmedlas, vad som kommuniceras och hur. Hon lägger till att det är självklart att skolledarna och lärarna vill att eleverna ska prestera bra och att hon inte är ute efter att förminska elevers prestationer. Kunskapen behövs ju senare i livet.

– Men jag tror att man kan få resultat utan att bara fokusera på just resultat och prestationer. ■

Studien: "Man kan få resultat utan att fokusera på prestation"

Resultaten av studien "Samband mellan funktionsnedsättning och psykosomatiska besvär i grundskolan" visar att:

- Psykosomatiska besvär är större bland ungdomar som uppgivit att de har en funktionsnedsättning eller långvarig sjukdom än bland de ungdomar som inte säger sig ha det.
- Det är vanligare att ungdomar med funktionsnedsättning eller långvarig sjukdom har en lägre grad av tilltro till sin egen förmåga.
- Graden av krav på goda skolprestationer, både från eleverna själva och från deras föräldrar, var ungefär den samma med eller utan funktionsnedsättningar eller långvariga sjukdomar.

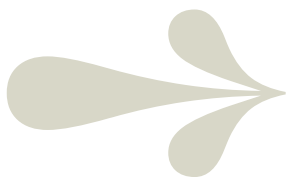
Enkätdata samlades in bland 2 004 högstadiungdomar i samtliga kommunala skolor i Karlstads kommun.

HÄR MÖTS DET BÄSTA AV TVÅ VÄRLDAR SKÄRM & PÄRM

På Rinnebacksskolan satsar man kraftfullt på både digitala och analoga läromedel.

– Det ena kan inte utesluta det andra. Då hamnar Sverige på efterkälken, säger rektor Peter Westergård.

Text: Lenita Jällhage Foto: Filippa Ljung

Rinnebäcksskolan i Kävlinge, med rektor Peter Westergård i ledningen, var tidigt ute med en digital satsning redan 2011. I dag arbetar all personal med tekniken och ofta mixas digitala arbetssätt med analoga.

”I skolbiblioteket finns närmare 8 000 fysiska böcker och cirka 5 000 digitala.”

Rinnebäcksskolan i Kävlinge kommun i Skåne var en av de första skolorna i Sverige som 2011 satsade på att ge sina yngsta elever Ipads. I dag arbetar samtliga elever på skolan med digitalt lärande på sina surfplattor från förskoleklass till åk 6.

– Vi såg från start många vinster med iPads som hjälpmedel i lärandet eftersom eleverna kunde arbeta mer interaktivt än med vanliga datorer. Under de första åren satsade vi egna medel på att bygga upp det digitala. Därefter gick kommunen in och sedan några år tillbaka har alla skolor i kommunen följt efter, säger rektor Peter Westergård.

Under åren som gått har lärarna tillsammans med skolledningen på Rinnebäcksskolan utvecklat de digitala arbetssätten och hittat mer kreativa sätt att arbeta i alla ämnen. Både lärare och elever har blivit tryggare och skickligare att behärska tekniken. Ofta mixas digitala arbetssätt med analoga. Eleverna skriver mycket för hand eftersom forskningen visat att det utvecklar motoriken och aktiverar hjärnan. De läser och arbetar både i digitala och fysiska böcker och läromedel.

PETER WESTERGÅRD HAR också satsat på ett välfyllt skolbibliotek som skolbibliotekarien Ninni Malmstedt byggt upp. Hon arbetar heltid tätt ihop med lärare och alla elever på skolan och även i fritidsverksamheten. Hon involverar också föräldrar och stöttar de som behöver med råd och korta instruktionsfilmer om läsning, hjälpmedel eller tips på läsning. Förutom att inspirera eleverna till läsning på olika sätt lär hon dem källkritik och att söka information.

De yngre eleverna i lågstadiet kommer en halvtimme varannan vecka till henne i biblioteket för att låna och prata om böcker som de kan läsa i skolan eller hemma.

– Vi har 21 klasser på skolan och efter-som jag inte lärt mig klona mig själv så lägger jag framför allt mycket tid på att lägga grunden hos de yngre eleverna för att lärarna ska kunna bygga vidare på det sedan, säger Ninni Malmstedt.

FYRA ÅR I rad har hon och skolan mottagit fackförbundet DIK:s pris för ett ”skolbibliotek i världsklass”. Ett annat skolbibliotek i kommunen fick också utmärkelsen i fjol.

– Det är väldigt roligt. Verksamheten i skolbiblioteket har bedömts utifrån 20 mål i läroplanen, hur man exempelvis jobbar med språk, media och informationskunskap och mot fritidsverksamheten, säger Ninni Malmstedt.

Hon har förberett ett bord i biblioteket med böcker med sportanknytning som hon tror kan locka eleverna. Förra gången hade hon ett bokbord om djur. Många elever har egna bokhögar som väntar. Hon har god koll på individnivå på barnens personliga preferenser när det gäller genre och författare. Både lärarna, barnen själva och deras föräldrar brukar be om boktips.

Kommunens sju skolbibliotekarier och de elva skolbiblioteken har ett tätt samarbete och lånar böcker av varandra till bokcirklar eller klassuppsättningar.

I RINNEBÄCKSSKOLANS skolbibliotek finns närmare 8 000 fysiska böcker och cirka 5 000 digitala böcker via den digitala ebokstjänsten Polyino.

Hef & Hög
C, D, E

SKOLBIBLIOTEKET

Bibliotekarien Ninni Malmstedt håller en kort samling för eleverna i klass 3A.

De digitala böckerna har många finesser och går både att höra på olika språk eller få textade.

Skolan har en lästävling med ett vandringspris till den klass som har läst mest under tio dagar.

Rektor Peter Westergård startade satsningen på lpads men har också prioriterat ett rejält skolbibliotek.

Eleven Saga Boberg älskar "skräckisar" och har famnen full med åtta böcker.

TEXTILSLÖJDEN

”I textilslöjden tvärnålar klass 4 A ihop tyg samtidigt som de kan göra det interaktivt på surfplattan.”

Slöjdläraren Jessica Lindholm låter barnen lära sig nya begrepp i slöjden genom interaktiva läromedel.

Fördelen med de digitala böckerna är att de har olika finesser. De går att få upplästa i olika lästempo och texten markeras i färg allt eftersom den läses upp. Det underlättar för barn med dyslexi eller för barn och föräldrar med annat modersmål. Det går att få texten på svenska men uppläsningen på exempelvis arabiska. Vissa böcker kan man lyssna på och samtidigt läsa på ett modersmål och sedan skifta till svenska.

– Barnen kan då ta sig an boken på olika sätt och också få hjälp av sina föräldrar även om de inte kan så bra svenska. All läsning är bra oavsett på vilket språk, säger hon.

Många barn gillar faktaböcker, inte minst pojkar, så Ninni Malmstedt har byggt upp en särskild bokhylla med lättare faktaböcker som passar för åldrarna på skolan. Hon hjälper också till att hitta böcker till bokcirkelarna i årskurs 2 med rätt svårighetsgrad till eleverna.

– Det är inte roligt att läsa för svåra eller för lätta böcker. I andra klass är det stor skillnad på barnens läskunnighet, säger Ninni Malmstedt.

I varje bokcirkel ingår sex elever som har olika uppdrag i läxa inför varje veckas bokcirkel. Det kan handla om att eleverna ska hitta svåra ord i texten, återberätta,

sammanfatta, leta substantiv eller verb. Skolan har också läsmaraton under tio dagar i november där alla elever läser så mycket de vill men minst 20 minuter om dagen. Den klass som läser mest får ha skolans vandringspokal i sitt klassrum med en metallplakett med klass och årtal.

REKTOR PETER WESTERGÅRD tycker att det är bra att regeringen utlovar mer pengar till skolbiblioteken, med 218 miljoner i budgeten för 2025, och att de ger mer pengar till läromedel.

Men när Liberalernas partiledare Johan Pehrson på en pressträff samtidigt säger att det handlar om att gå från skärm till pärm då blir Peter Westergård upprörd:

– Vi kan inte bara gå från det digitala till det analoga. Det är vansinne, säger han och skakar på huvudet.

Peter Westergård visar hur lärarna kombinerar det digitala och analoga i undervisningen. Vi besöker textilslöjden där klass 4 A utför några interaktiva arbetsmoment på sina Ipads för att lära sig nya begrepp som exempelvis sömsmån eller att tvärnåla ihop tyg samtidigt som de kan göra det interaktivt på surfplattan. De besvarar frågorna på de olika momenten

skriftligt i små skrivhäften. På insidan av garnskåpet sitter QR-koder som eleverna kan skanna där de får instruktionsfilmer på hur man exempelvis gör fasta maskor när man virkar.

– Genom filmerna kommer alla elever i gång direkt och slipper vänta. Fastnar de så kommer jag och hjälper dem, säger läraren Jessica Lindholm.

I matematiken ger läraren Kicki Orre klass 4 C olika matematikuppdrag i appen Nomp beroende på vad eleverna behöver träna på. Hon blandar digitala läromedel med fysiska.

I dagens uppdrag ingår kortlekar och tärningar och eleverna kan även använda fysiska kortlekar och tärningar. Eleverna skriver uträkningar och svar i sina texthäften.

– Ni får bestämma vilken metod som passar er bäst, säger Kicki Orre.

I musiksalen är det alldeles tyst men inte i elevernas öron. De har hörlurar på sig och lägger komp till låten ”Ingenting” av Börge Ring, med olika instrument och rytmer.

– De jobbar i appen Garageband och utgår från samma grundmall med ackord men gör låten till sin egen genom att välja

MATEMATIKEN

Matematikläraren Kikki Orre låter eleverna Ella Högmär och Franciska Ahlqvist arbeta både med fysiska och digitala kortlekar i matematik.

olika instrument som finns i appen. Många har inte instrument hemma men på en Ipad har de tillgång till alla instrument. När eleverna har hörlurar blir också arbetsmiljön bra både för mig och dem, säger läraren Matilda Mayobre.

PETER WESTERGÅRD SÄGER att det får vara nog med alla populistiska beslut som riskerar att svenska elever hamnar på

efterkälken. Att elever använder digitala hjälpmedel i skolan utesluter inte att de även läser och skriver analogt, poängterar han.

– Politikerna måste sluta detaljstyra skolan och i stället låta oss rektorer och lärare sköta vårt jobb. Det är vi som professionellt arbetar med elevers inläring och kunskapsutveckling, säger Peter Westergård. ■

MUSIKEN

Medan eleverna skapar eget komp med instrument till en melodi på sina Ipadar passar rektorn Peter Westergård på att spela trummor.

Eva-Lotta Hullkkonen

Anna Moberg

Lärare har utvecklat eget uppföljningssystem

Sedan förra hösten arbetar lärarna på Rinnebäcksskolan med regelbundna screeningtester i flera ämnen och med resultatuppföljningssystem i alla ämnen. Uppföljningsverktyget har utvecklats av försteläraren Anna Moberg, på skolan och det gör att man kan följa alla elevers kunskapsutveckling över tid; klassvis, ämnesvis och årskursvis. Genom att analysera resultaten kan lärarna och rektorn exempelvis få syn på systemfel, om läsinnsatser haft effekt eller om det behövs sättas in olika typer av stöd till elever i en klass.

Eva-Lotta Hullkkonen, förstelärare, som också ingår i skolans duka-team (data-, utvecklings-, kvalitets- och analysteam), insåg att hon behövde göra något åt sin undervisning i svenska och tog hjälp av de andra lärarna för att få idéer kring vad hon kunde förändra.

– Jag upptäckte att jag är en bättre lärare i matematik och NO än i svenska där mina elever på gruppnivå fick sämre resultat än de andra klasserna.

Nyhet!

Kompetenslyft hela kollegiet!

LIBERS NYA ONLINEKURSER väcker intresse och skapar engagemang i hela arbetslaget. Varje kurs består av en bok och fyra digitalt stödda workshops.

- ✓ Vilar på vetenskap och beprövad erfarenhet
- ✓ Självinstruerande och enkla att komma igång med
- ✓ Främjar lärande tillsammans i hela lärargruppen

SÅ FUNKAR DET

- Läs i boken
- Workshoppa tillsammans
- Prova lärdomarna direkt i klassrummet

Nyhet: Speciellt medlems-sparande för skollidare

Spara till drömmresan, segelbåten eller pensionen. Nu kan du starta ett sparande med extra låga avgifter som är speciellt framtaget för dig som är medlem i Sveriges Skolledare. Du startar enkelt ditt sparande direkt på webben – det tar bara några minuter.

Läs mer på lararforsakringar.se

REKTOR STINAS DILEMMA

”HON ÄR STRESSAD MEN VILL INTE TA EMOT STÖD”

Barnskötaren Maria har sedan länge tappat all motivation för sitt arbete. Rektor Stina har försökt stödja och erbjuda hjälp men eftersom Maria anser att hon inte behöver någon hjälp så har det varit helt lönlöst. Hur kan Stina hjälpa henne att få tillbaka arbetsglädjen igen?

Berättat för: Lenita Jällhage Illustration: Ricardo Tomás

M

aria går omkring som en skugga på sin arbetsplats. Hon är där fysiskt men är ändå inte riktigt närvarande, varken bland kollegor eller tillsammans med barnen på förskolan. Det är demotiverande för hennes kollegor. Eftersom hon knappt bidrar på arbetsplatsen märker jag att kollegorna inte längre räknar med henne. Maria har mycket frånvaro, mellan 5–10 dagar i månaden. Hon kan säga att hon ska komma följande dag men dyker sedan inte upp på jobbet utan sjukskriver sig eller vabbar.

Maria jobbar 75 procent men i praktiken betydligt mindre och vi har inte råd att dubbelbemanna. Så hon påverkar självklart sina kollegors arbetsmiljö. ➤

”Hon är där fysiskt men är inte riktigt närvarande. Det är demotiverande för hennes kollegor.”

JAG HAR HAFT coachande samtal med Maria för att försöka hitta något som kan ge henne arbetsglädjen tillbaka, men hon har inte varit mottaglig för det. Jag har erbjudit samtalsstöd via företagshälsovården eftersom jag ser att hon inte mår bra, men det har hon inte velat prioritera över huvud taget. Vi har tittat på olika friskvårdsinsatser. Men Maria säger att hon inte har råd med det. Jag har uppmuntrat henne att söka utbildningar och läsa vidare inom vårt område. Maria har sökt flera gånger – och varit superpepp när hon kommit in – men ger sedan upp direkt och säger att det aldrig kommer att fungera att leva på studiemedel.

Hon har fått välja sina arbetstider och behöver varken öppna eller stänga för att det ska fungera med hennes familjesituation.

Det känns som vi har hamnat i ett dödläge och det känns så frustrerande. Hon tillåter varken mig eller sina kollegor att komma henne nära. Jag skulle så gärna vilja att hon fick insikt om att hon behöver stöd för att må bättre så hon kan hitta glädjen i livet och i sitt arbete.

UNDER DE TIO år som Maria har varit anställd säger de rektorer som varit här före mig att det varit likadant. De har gett upp hoppet om att kunna hjälpa henne och till slut har de försökt avsluta hennes anställning eftersom hennes agerande påverkar de andra kollegornas arbetsmiljö. Men hon har fått stöd av sitt fackförbund och blivit kvar. Det har inte ansetts att hon misskött sig så grovt att det går att säga upp henne.

Maria är knappt 40 år så hon har många

år kvar att arbeta. Samtidigt har hon ingen som helst motivation att komma till arbetet. Hon har skulder som gör att hennes lön är utmätt så oavsett om Maria är här eller inte så får hon bara precis så hon och hennes barn klarar existensminimum. Hon är ensamstående och har en del utmaningar med sina egna barn. Maria har med andra ord jättemycket på sina axlar privat och det tar all hennes energi.

JAG SER ATT hon är stressad över sin situation och att hon troligen inte mår bra psykiskt. När hon har rast går hon direkt och vilar på soffan men hon vill inte ta emot stöd.

Dessutom har hon lång resväg till arbetet

och jag har frågat om hon inte ska försöka söka ett arbete närmare hemmet för att få mer egen tid. Samtidigt inser jag att hon nog inte skulle klara en provanställning.

På lönesamtalen kan hon säga att hon vill ha en bättre löneökning. Men det räcker ju inte med att bara vara på arbetsplatsen för att få bättre löneutveckling. Lönen är ju inte en inställelsepeng. Det skulle inte kännas rättvist mot hennes kollegor som får jobba hårt för att täcka upp för henne. Samtidigt önskar jag att vi kunde hitta ett sätt så hon skulle få tillbaka glimten i ögonen och hitta arbetsglädjen. ■

Rektor Stina och Maria heter egentligen något annat.

”KLOKT ATT GÖRA ETT OMTAG OCH GE EN GENERELL HELHETSFEEDBACK”

Ledarskapscoachen Annah Thunberg tycker att rektorn Stina har varit lösningsfokuserad i sina försök att motivera medarbetaren Maria. Här ger hon ytterligare fem tips som kan bidra till att lyckas.

Ledarskapscoachen Annah Thunberg konstaterar att rektorn Stina redan har provat mycket för att få barnskötaren Maria på banan igen.

– Jag ger ytterligare fem olika tips som rektor kan prova, säger Annah Thunberg.

Hennes första tips är att börja med ett *omtankesamtal*. Rektorn ska där vara öppen och ärlig med vad hon har observerat hos medarbetaren. Uttrycka varför hon känner oro över observationerna och ställa frågor om hur Maria mår och trivs på arbetsplatsen. Det kan ha inträffat något mellan barnskötaren och någon av de tidigare rektorerna som lett till ett motstånd att öppna sig även för Stina i rollen som rektor.

– Oviljan att ta emot hjälp kan handla om att Maria känner otrygghet på arbetsplatsen. Förtroendekapitalet kanske redan är på minus. Om Stina lyckas stärka relationen och bygga upp förtroendet kanske Maria öppnar sig.

DET ANDRA TIPSET är *positiv förstärkning*. Om Maria gör någonting bra, även något litet, kan Stina uppmärksamma det.

– Det kanske finns något där rektorn kan säga ”Vet du, det här är fantastiskt bra att du gör”. Att bli sedd för att man gör något bra kan leda till större arbetsglädje och ett ökat engagemang i arbetet.

Det tredje tipset handlar om att ha *regelbundna feedbacksamtal* som inte bara fokuserar på misskötseln utan ger Maria feedback utifrån flera perspektiv.

Det handlar om göra tydligt:

► vad fungerar inte och vad ska Maria därför sluta göra.

Annah Thunberg

- Certifierad ledarskapscoach via International Coach Federation (ICF).
- Gör Ledarutvecklingspodden tillsammans med HR-chefen Karin Hansson.
- Föreläser och tipsar också om ledarskap och arbetsliv under Ledarskapscoachen på Instagram där hon har drygt 77 000 följare.

► vad fungerar bra och vad ska hon fortsätta göra.

► vad kan hon prova att förändra eller göra annorlunda.

Arbetet med detta kan dokumenteras i en handlingsplan.

– Det är lätt att känna sig trakasserad och uppleva att någon är ute efter en om man redan är negativt inställd till jobbet, särskilt om man mest får negativ feedback. Därför kan det vara klokt att göra ett omtag och ge en generell helhetsfeedback.

Annah Thunberg säger att hon är mer fykantig i sina två sista tips.

– Maria ingår i ett anställningsförhållande och det innebär att hon står till arbetsgivarens förfogande i utbyte mot lön. Därför har hon både rättigheter och skyldigheter, säger hon.

Genom ett *förväntansamtal*, det fjärde tipset, tydliggör rektorn Stina vad Maria förväntas utföra i sin yrkesroll på arbetsplatsen och vad som ingår i anställningsavtalet.

REKTORN KAN OCKSÅ behöva fundera över om Marias beteende riskerar att skada verksamheten? Var går gränsen för arbetsvägran om Maria inte utför arbetsuppgifter som är rutin på förskolan? Kan det påverka barnens säkerhet om det finns brister i engagemanget för barnen? Riskerar barnen att bli försummade om de möts av en medarbetare som är likgiltig och avstängd?

Det sista tipset är att låta Maria göra en *arbetsförmågebedömning* hos en specialist. Det kan leda till att insatser eller anpassningar rekommenderas som kan hjälpa Maria att utföra sitt arbete.

– Om Maria inte vill delta kan rektorn hänvisa till att arbetsgivaren har ett rehabansvar eftersom Maria har varit sjukskriven ofta. Maria behöver vara en del i de arbetsanpassningarna ifall de visar sig behövas, säger Annah Thunberg. ■

Skolsverige runt

Värdegrundsarbete, gymnasiebehörighet och slopat elevens val
– ett axplock ur detta nummers svep runt om i landet.

Text: Håkan Söderberg

Jobb

BÄST ...

► Alla niondeklassare i Arjeplog i Norrbotten gick ut med gymnasiebehörighet läsåret 2022/23. Det gör dem bäst i landet.

– Ingen elev blir sittande i ett hörn, säger skolchefen Fredrik Westerlund till DN.

... OCH SÄMST

► I Haparanda i samma län fick endast 56 procent gymnasiebehörighet vilket gör kommunen till sämst i landet.

– Mycket rör svenska och svenska som andraspråk. Vi har en stor andel som inte klarade de nationella proven i årskurs nio, säger skolchefen Monika Ingvall.

40 %

av de tillfrågade rektorerna bedömer att det trygghetsfrämjande arbetet behöver stärkas på den egna skolan. Allra störst bedöms behovet vara på skolor där en stor andel av föräldrarna inte har eftergymnasial utbildning. Det visar en ny rapport från Skolverket.

DEC
5

► 5 december kommer nästa nummer av Skolledaren.

”Ryktesspridning och desinformation om svenska myndigheter är allvarligt och kan få stora konsekvenser. Den misstro mot socialtjänsten som LVU-kampanjen orsakat kan även leda till misstro mot till exempel skolan.”

► Skolminister Lotta Edholm om varför Skolverket nu ska kartlägga LVU-kampanjens påverkan på skolan.

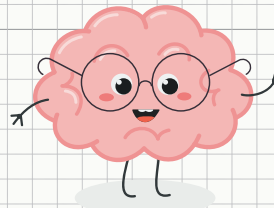

”

”De var trötta. De orkade inte”

► På Getingeskolan i Halland har eleverna i mellanstadiet 15 minuters obligatorisk närvaro i matsalen under lunchrasten. Den nya regeln skulle få fler elever att äta och orka med skoldagen, menade rektorn Ann-Karin Bergkvist, och redan efter två månader har det gett tydliga resultat.

► ”Elevens val” ska tas bort. Syftet från regeringen är att frigöra undervisningstid till ämnen som behöver mer tid. Förslaget har mött en hel del kritik bland annat för att det riskerar att ge färre timmar i praktisk-estetiska ämnen.

► Skolinspektionen har granskat skolors hantering av kontroversiella frågor i undervisningen. En tredjedel av de granskade skolorna har ett aktivt och systematiskt värdegrundsarbete. Gemensamt för dem är att rektorerna bedriver ett prioriterat arbete som genomsyrar verksamheten, snarare än att hänvisa till vissa aktiviteter och punktsatser.

Utbildning

FEM KONKRETA RÅD I OROSTIDER

Låt er inte luras, lär er att fånga upp signaler från eleverna och var förberedda – som skolledare och personal på skola finns en rad råd och information. Här är fem användbara webbplatser.

1.

FRÅGOR OCH SVAR OM GÄNGVÅLD

lilla.krisinformation.se

Lilla Krisinfo är en sajt med samhällsformation för barn och unga där flera myndigheter samarbetar. Här har Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB, och Bris lagt ut texter på temat gängvåld, som beskriver och förklarar och öppnar för frågor om våldet som många barn sett och hört om, och en del även drabbats av. På ett rakt och enkelt språk kan yngre barn få tillgång till polis och socialtjänst för att tipsa och anmäla, samt själva få hjälp med oro och frågor.

2.

LITEN I FÖRSKOLAN

jagvillveta.se

Med hjälp av illustratören Stina Wirséns träffsäkra teckningar om Liten, riktar sig Brottsövermyndigheten till personal på förskolan. Du hittar information, råd och pedagogiska övningar som du kan använda i verksamheten för att leka fram och skapa ett samtal om svåra saker. Med mer kunskap om brott och hur barn signalerar, ökar chanserna att förstå och hjälpa ett utsatt barn.

3.

VÅLDSHANDLINGAR MED STORA KONSEKVENSER I SKOLAN

msb.se

I juni i år presenterade MSB en ny vägledning med stöd till skolledning, skolpersonal och säkerhetsansvariga. Den har fokus på skolattacker, vilket är ovanligt i Sverige, men som om de sker kan få allvarliga konsekvenser. Vägledningen syftar bland annat till att ge en grundläggande kunskap om hur risker och sårbarheter kan bedömas, vilka skyddsåtgärder som kan vara effektiva, vilken kunskap och förmåga som elever och skolpersonal bör ha och inte minst: hur man gör för att återgå till ordinarie skolverksamhet efter ett attentat.

4.

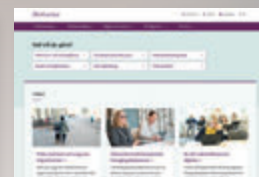
BLI INTE LURAD

mpf.se

Desinformation skapar oro. På Myndigheten för psykologiskt försvar, mpf.se, hittar du strategier för att bli en källkritisk medborgare som inte låter dig luras. Som skolledare får du fem råd:

- Lyssna.
- Informera och bygg förtroende.
- Omvärldsbevak.
- Gör tekniken till er vän.
- Stöd och samverkan (t ex med andra skolor, elevhälsan, bibliotekari-er, skolledningen, unga i civilsamhället).

5.

SÄKERHET- OCH KRISBEREDSKAP I FÖRSKOLA OCH SKOLA

skolverket.se

Barn och elever i förskola, skola och vuxenutbildning har rätt till en trygg och säker miljö. På Skolverkets webbplats finns stöd till skolledning, skolpersonal och säkerhetsansvariga för arbetet med säkerhet och krisberedskap. Bland annat fördjupad information om systematiskt säkerhetsarbete, informationssäkerhet, att arbeta förebyggande och att utbilda personalen att agera vid kriser.

Granskning pågår av hot och våld mot skolpersonal

Arbetsmiljöverket genomför just nu inspektioner på svenska skolor för att granska hur de förebygger hot och våld mot skolpersonal.

– Glöm inte bort skolledarna, vädjar Matz Nilsson, förbundsordförande i Sveriges Skolledare.

Just nu genomför Arbetsmiljöverket inspektioner på skolor runt om i landet för att granska hur de förebygger hot och våld mot skolpersonal. Något som Matz Nilsson på Sveriges Skolledare välkomnar:

– Det är viktigt och bra och jag hoppas att skolledarna inte glöms bort.

Det är en dramatisk och negativ utveckling som skett de senaste åren.

– När vi tittade på det här 2012 var det ett par procent av skolledarna som hade utsatts för hot eller våld. Den senaste undersökningen visar att på en ökning till 30–40 procent. Det är en mycket allvarlig situation.

Matz Nilsson tycker också att "otillbörlig påverkan" bör läggas till.

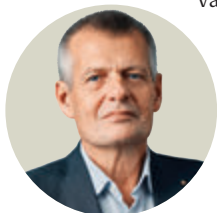
– Det kan vara betygspåverkan, elevers placering i klasser, behov av anpassningar och annat. Det är påverkan som också bär med sig hot av olika slag, säger han.

En annan situation är när skolledare eller skolchefer tar beslut om att exempelvis lägga ner skolor.

– Det finns exempel när man fått sina bilar vandaliserade, utsatts för telefonterror och så vidare. Det är fruktansvärt allvarligt, säger han.

FÖLJANDE OMRÅDEN KOMMER att beröras vid Arbetsmiljöverkets inspektioner:

- ▶ Aktuella händelser/tillbud hot och våld på skolan.
 - ▶ Genomförda undersökningar, riskbedömningar samt åtgärder för risker hot och våld.
 - ▶ Rutiner för att undersöka och riskbedöma risker för hot och våld på skolan.
 - ▶ Skolans lokala säkerhetsrutiner (utbildning, information, instruktion).
 - ▶ Första hjälpen och krisstöd.
- Inspektionerna pågår fram till juni 2024. ■

Matz Nilsson

20 november är det Barnkonventionens dag

Skolverket har i uppgift att svara på frågor och utarbeta stödmaterial, men det är i först hand Barnombudsmannen du ska vända dig till för att få stöd kring barnkonventionen.

"Gränsen mellan det trevliga, anständiga och acceptabla och det skrämmande, hotfulla och skräckinjagande kan vara hårfin."

Jakob Carlander, leg psykoterapeut och författare till boken "Stalking och olaga förföljelse i yrkeslivet", Gothia Kompetens, 2023. Hot, hat och olaga förföljelse är brott som enligt Brå ökar inom offentlig sektor.

Bris stöttar även dig som vuxen

Med anledning av det ökade våldet i samhället går Bris ut med en informationskampanj om sin stödverksamhet. Även du som är vuxen kan höra av dig på telefon 077-150 50 50.

Samtalet kostar som ett vanligt samtal och du kan självklart vara anonym. De som svarar är erfarna kuratorer som dagligen stöttar barn och unga som kontaktar Bris. Av Bris får du stöd och vägledning om hur du kan förändra ett barns situation till det bättre. Bris vuxenstöd utgår alltid från barnets perspektiv och rättigheter. Stödet går också att få på arabiska och ukrainska.

FÖRFATTARINTERVJU

Unik exposé över kulturskolans historia

Berättelsen om de kommunala kulturskolorna är på många sätt en succé-saga. Så sammanfattar Håkan Sandh, tidigare rektor för två kommunala kulturskolor och före detta chef för Kulturskolerådet, sin nyutkomna bok om kulturskolan.

Tillsammans med journalisten och författaren Martin Röshammar, som även frilansar för Skolledaren, har han följt kulturskolans utveckling från tidigt 1900-tal fram till i dag.

År 2023 musicerar, dansar, spelar teater eller målar, fler än 200 000 barn och ungdomar varje vecka genom Kulturskolans verksamheter.

– Det är ingen som gjort den här unika historiska sammanställningen tidigare, säger Håkan Sandh, som med boken vill lyfta fram kulturskolans betydelse och ge beslutsfattare ett bra underlag.

"Möjligheternas oas – Från kommunal musikskola till kulturskola" vänder sig till föräldrar, politiker, elever och skolpersonal. Medan Martin Röshammar har gjort 14 intervjuer med personer som på ett eller annat sätt har erfarenhet av kulturskolan, så har Håkan Sandh gjort pappersarbetet.

– Det är jag som gått igenom utredningar och gamla dokument. Vi behövde verkligen varva det med vittnesmål i form av intervjuer.

HÅKAN SANDH SKULLE önska att mötet med kulturskolan blev mer integrerat i den vanliga skolan.

– Grundskolan skulle kunna visa upp vad som finns så att alla elever får samma chans att upptäcka allt de kan ägna sig åt på sin fritid, menar han och fortsätter:

– Skolledare har en viktig roll här. På lokal nivå kan de diskutera hur kulturskolan presenteras och bereda tid och plats att möta den. På central nivå kan man se över utbildningar och till exempel utbilda kvalificerade bildpedagoger till kulturskolan med behörighet även för yngre elever i skolan. ■

Håkan Sandh

Tidigare rektor för två kommunala kulturskolor och före detta chef för Kulturskolerådet. Socionom och master i musikpedagogik. Har tidigare publicerat boken "Kulturskolorna lika och olika" (2015)

Möjligheternas oas – Från kommunal musikskola till kulturskola
Martin Röshammar,
Håkan Sandh, med förord
av Nina Wähä
Carlsson Bokförlag

"Skolledaren är viktig: för att ge möjlighet att möta kulturskolan och för att utbilda bildpedagoger för yngre elever."

2 BOKTIPS

Antologi för dig inom skolan

Människo-behandlande organisationer
Staffan Johansson, Peter Dellgran och Stefan Höjer (red)
Natur & Kultur

En uppdaterad utgåva av en antologi om välfärdens kärnverksamheter: vården, skolan och omsorgen. Boken behandlar globaliseringen, teknikutvecklingen och marknadsiseringen i form av New Public Management, NPM. Mycket har hänt sedan den kom 2015 och i denna andra utgåva har författarna uppdaterat innehållet utifrån aktuell forskning och även följt upp den växande kritiken mot NPM.

Människobehandlande organisationer vänder sig till studerande och verksamma inom sociologi, läkar-, vård- och läraryrken.

Elevhälsa med hjälp av KBT

KBT för skolkuratorer
Kristina Loftsson, Peter Friberg och Malin Khoso
Natur & Kultur

Hur kan jag stötta vid konflikter?

Vad är 5:1-förhåll-

landet? Tre legitimerade psykologer har tillsammans skrivit boken som innehåller en rad strategier från kognitiv beteendeterapi, KBT, för att använda inom elevhälsan. De har alla lång erfarenhet av att utbilda inom elevhälsan.

Varje kapitel har ett tema med tillhörande KBT-verktyg och fördjupande intervjuer med experter. Du hittar lästips för egna fortsatta studier och via bokens hemsida kan du ladda ner arbetsmaterial ur boken.

REKTOR – SKOLLEDARE FÖRVALTNINGSCHEF

FÖRMEDLA - REKRYTERA - HYRA -
UTREDA - FINANSIERA

**Kompetenta skolledare/chefer
i hela Sverige! Erfarenhet från mer
än 1000 skolor! 25 års kontinuerlig
verksamhet!**

Tel: 08-545160 20

info@kunskapsbolaget.se

www.kunskapsbolaget.se

[http://www.linkedin.com/company/
kunskapsbolaget-ab/](http://www.linkedin.com/company/kunskapsbolaget-ab/)

Kunskaps
bolaget

...utvecklar ledare och organisationer

VI FÖRMEDLAR OCH HYR UT SVERIGES VIKTIGASTE CHEFER

Många av våra skolledare är mellan 65 och 70 år vilket förutom erfarenhet och legitimitet innebär lägre arbetsgivaravgifter (en tredjedel) och ibland noll kronor i tjänstepension. Vi har mängder av referensuppdrag från kommuner och friskolor över hela Sverige.

VILL DU VETA MER KONTAKTA:

Jonas Berkling, 0709-20 23 33,
www.rektorspoolen.se

RektorsPoolen
SVERIGES VIKTIGASTE CHEFER

Greetings
FROM
SAMUEL

Hej, Jag heter Samuel och går restaurang- och livsmedelsprogrammet på Åra gymnasium. Tack vare Erasmus+ har jag fått chansen att göra min APL på en restaurang i Spanien. Bland annat har jag fått lära mig nya rätter och en av mina favoriter är Crema Catalana - en katalansk efterrätt. Genom praktiken här har jag lärt mig att vara mer självständig och tro mer på mig själv.

Därför vill jag tipsa dig om att ge dina elever som går yrkesprogram samma möjlighet.

/Samuel Ersenius

APL i ett annat europeiskt land stärker yrkesutbildningens kvalitet och attraktionskraft, samtidigt som eleverna höjer sin kompetens och växer. Erasmus+ ger finansiering för resor och uppehåll, så ge era elever chansen och ansök!

Läs mer på utbyten.se/erasmusplus-yrkesutbildning

Erasmus+
Föreningar och berikar.

ANN S. PIHLGREN

Dags att utmana diskursen i förskolan

"Barnen erbjuds miljöer för lärandet men arbetet styrs sällan mot läroplansmålen."

På senare tid har jag funderat över om förskolans rådande diskurs verkligen leder till kvalitet för barnen. Med en dominerande diskurs avses de handlingar och ställningstaganden som ses som naturliga för dem som verkar inom diskursen, de tänkesätt som ses som sanningar. Andra synsätt möts av avståndstagande eller behandlas inte, även om de skulle leda till bättre resultat.

Skolinspektionen visar att omsorgen är god på de flesta av landets förskolor men att det finns stora brister i undervisning och ämnesdidaktik. Det finns också stora

kvalitetsskillnader mellan förskolor. Ett nedslående exempel ges i en forskningsrapport från Göteborgs universitet. Trots att ett rikt språk är nödvändigt för barnets fortsatta kunskapsmässiga, sociala och demokratiska utveckling, och trots att förskolor med genomtänkt språkundervisning verkligen gör skillnad, visar rapporten på stora brister.

BARNEN ERBJUDS MILJÖER för lärandet men arbetet styrs sällan mot läroplansmålen. Trots att styrdokumenten speglar de värden som förskolepersonalen förväntas skapa för barnen kan man alltså skönja en viss nonchalans eller okunskap inför skrivningar om att förskolan ska undervisa, utvärdera och lära alla barn förskolans kompensatoriska uppdrag. Många i förskolan hävdar hårdnackat att förskolan i stället ska "följa barnet", något som i forskning ofta visar sig leda till att barn går miste om utvecklingsmöjligheter och att personalen manipulerar barngruppen, snarare än ger barnen reella möjligheter att påverka. Man värjer sig också för att bedöma enskilda barn och har därför få eller inga metoder för att ta reda på om undervisningen verkligen resulterar i lärande eller hur pedagogen ska kunna vidareutveckla lärandet. I stället tar man stundtals till uttryck som att förskolan håller på att "skolifieras", utan att egentligen ange vilken del av skolvärlden som ses som negativ.

MEN DISKURSER ÄR i ständig förändring och kan utvecklas till att verka frigörande för nya tankar. Just nu tror jag att en sådan diskursförändring pågår. Den är varken en skolifiering eller en inväntande pedagogik utan en tredje position – en formativ, undersökande undervisning, tillgänglig för alla barn och med barnets lärande i fokus.

Jag hoppas att du som skollärdare utmanar den rådande diskursen konkret genom att ge personalen redskap för att planera för lärande, inte för görande, att reflektera utan att hamna i tidigare diskurs och att utvärdera formativt för att vidareutveckla undervisning och lärande. ■

Ann S. Pihlgrens forskningsintresse rör barns och elevers tankeutveckling och samspel samt didaktiska frågor. Hon har tidigare arbetat som lärare, rektor, kvalitetsutvecklare och förvaltningschef samt som studierektor och lärarutbildare vid Stockholms universitet.

Ann S. Pihlgren
fil dr i pedagogik
och forsknings-
ledare vid Ignite
Research
Institute

Prenumerera på Skolledare Fredag!

Få de senaste nyheterna,
reportagen och politiska besluten
som berör dig som skolledare
i din mejlkorg, varje fredag.

Anmäl dig till
vårt populära
nyhetsbrev på
skolledaren.se

Glöm inte att
följa oss i sociala medier
för ännu fler nyheter.
Du hittar oss på
Facebook
och LinkedIn.

SKOLLEDAREN.

Veronica
Silfver på
sin nya
arbetsplats.

LÖNESTATISTIK

”PERFEKT ATT HA FAKTA TILL FÖRHANDLINGEN”

Biträdande rektor Veronica Silfver, 54, har precis bytt jobb och började på en ny skola nu i oktober.

– Jag hade väldig nytta av förbundets lönestatistik när jag förhandlade om min lön, säger hon.

Text: Sten Feldreich Foto: Filippa Ljung

L

önestatistiken ”Din lön”, som Sveriges Skolledare tar fram, visar i detalj hur löner och löneutveckling ser ut för

rektorer och biträdande i olika regioner och kommuner. Den bygger på en löneenkät som skickas ut till över 5 000 skolledare runt om i landet i oktober varje år.

– Tack vare den går det att jämföra sig själv mot statistiken. Perfekt vid lönesamtal. Man har fakta att förhålla sig till. Annars kan lönesamtal lätt glida i väg i generella resonemang som gör att man tappar fokus. Det är lätt att halka efter i löneutvecklingen om det blir tyckande och inte fakta som talar.

Ansvarsavståndet är en viktig lönefråga att driva, menar Veronica Silfver.

”Jag använde lönestatistiken för att veta vad som var rimligt att begära.”

Veronica Silfver blev biträdande rektor 2015 efter att ha arbetat som lärare från 2001. Nu har hon precis börjat som biträdande rektor för årskurs 7–9 på Ångskolan i Sundbyberg, en kommunal F–9 skola.

– För egen del använde jag lönestatistiken för att veta vad som var rimligt att begära. Jag kunde bryta ner statistiken så att den blev specifik och passade min yrkesprofil. Man vill inte lägga sig för lågt, men inte heller så högt så man blir omöjlig.

STYRKAN I STATISTIKEN är att den är så detaljerad. Det bygger på att uppgiftslämnarna fyller i enkäten med så kompletta uppgifter som möjligt vad gäller lön, ålder, tjänsteår med mera.

– Ju högre svarsfrekvens och ju mer data som lämnas, desto mer tillförlitlig blir förstås statistiken. På så vis blir uppgifterna guld värda, både för en själv och för förbundet, som kan använda lönestatistiken

som tunga faktaargument i avtalsrörelsen. Här ges svart på vitt vad gäller rektorers och biträdande rektorers löneutveckling på olika nivåer och i olika delar av landet.

STATISTIKEN GER OCKSÅ en bild av det så kallade ansvarsavståndet, det vill säga att löneskillnaden mellan en chef och en medarbetare verkligen speglar skillnaden i det ansvar som råder mellan en lärare och en biträdande rektor.

– Förutom det rena chefsansvaret har ju en biträdande rektor arbetsmiljöansvar, rehabiliteringsansvar med mera. Det måste finnas ett avstånd i lön mellan de bäst betalda lärarna och de med olika chefsbefattningar, säger Veronica Silfver.

– I avtalsrörelsen tycker jag det är viktigt att förbundet driver just den lönefrågan. Det finns så många exempel där biträdande rektorer har lika – eller till och med lägre – lön än den bäst betalde läraren. ■

DET FINNS EN SPECIELL
PLATS DÄR SVERIGES
SKOLLEDARES
ANSTRÄNGNINGAR
SKA SYNAS.

LÖNEKUVERTET
KALLAS DET.

Som skollärdare har du både ett stort ansvar
samtidigt som du utvecklar den svenska
skolan. Det ska märkas på din lön.

RABATTER & FÖRMÅNER

Fackligt stöd, försäkring, kompetensutveckling och rabatter. Allt det, och mycket mer, får du som medlem i Sveriges Skolledare. Hitta intressanta erbjudanden som passar dig.

Fackligt stöd

Det fackliga företräderskapet i Sveriges Skolledare präglas av en hög kompetens och ett stort engagemang.

- Chefsrådgivning, med arbetsrättsligt stöd och förhandlingshjälp.
- Lönestatistik.
- Lönerådgivning.
- Stöd till lokala förtroendevalda.

Trygghet & ekonomi

Som medlem i Sveriges Skolledare blir du erbjuden ett förmånligt paket av försäkringar och banktjänster.

- Sveriges bästa inkomstförsäkring. Som medlem kan du få ersättning i upp till 200 arbetsdagar. Ersättningen är 80 procent av lönen upp till en månadslön på 100 000 kronor.
- Medlemsförsäkringar för extra trygghet, bland annat olycksfallsförsäkring, sjukförsäkring, livförsäkring, hemförsäkring och bilförsäkring till förmånliga villkor.
- Banktjänster och medlemslån via Danske Bank, SEB och Swedbank.
- Pensionsrådgivning.

Utveckling & inspiration

En kontinuerlig kompetensutveckling är viktig för att du som ledare ska kunna utvecklas

som chef och ledare i en kunskapsorganisation. Vi erbjuder dig som medlem ett urval av speciellt inriktade kompetensutvecklingsmöjligheter.

- En rektors första 100 dagar – stödmaterial och verktyg för dig som är ny i tjänsten.
- Skolledarkvarten – digitalt veckomöte för medlemmar och förtroendevalda.
- Event och utbildningar: Nordiska Skolledarkongressen m.fl.

Rabatter & erbjudanden

Dra fördel av styrkan i ditt medlemskap med förhandlade rabatter på resor, hotell och andra speciella rabatter.

- Benify – hundratals erbjudanden för dig som är medlem.
- Res och bo billigare – rabatter på resor, tåg och båt till hotell och andra semesterboenden.
- Läsning med medlemsrabatt.
- Folklådan – en krisberedskapslåda till medlemspris.
- Bokrabatter.

15%
på Sonos

Som medlem i Sveriges Skolledare har du tillgång till hundratals rabatter via Benify. En av dem är 15 procent rabatt på högtalare från populära Sonos. Läs mer om Benify Deals på sverigesskolledare.se.

Mer information och länkar till alla erbjudanden hittar du på sverigesskolledare.se

ÅRETS STÖRSTA NYHET BÖCKER.

Nu introducerar vi våra digitala läromedel som tryckta böcker till ett svårslaget pris.

Först ut är årskurserna 7–9 i Historia, Geografi, Religionskunskap, Samhällskunskap, Biologi, Fysik, Kemi och Teknik. Samma kvalitetssäkrade och trovärdiga innehåll som läromedlen online. Allt för att du ska få så bra verktyg som möjligt i din undervisning.

Läs mer på [NE.se](https://ne.se)

Bok + Digitalt
från **179 kr**

Posttidning B

Avs: Sveriges Skolledare
Box 27038
102 51 Stockholm

SMART

Lärare behöver rätt arbetsverktyg

SMART Board® iQ

**Köp 3
betala
27 970 kr
per skärm**

Sveriges mest köpta

Tre SMART Board iQ MX

Webbinarier och användarforum

Kostnadsfri mjukvara

På svenska

Logga in för att nå ditt innehåll

GDPR

Multitouch på Chromebook,
Mac och Windows

ENERGY STAR® -certifierad
Konfliktfria mineraler och material

Automatiska uppdateringar och
SMART Remote Management

Integration med Google Drive och
Microsoft Teams

Alla kampanjer:

Paketpris 83 970 kr*

smartboard.se | info@netsmart.se | 010-150 06 00

*Priser ex moms, frakt, installation och kemikalieskatt.
Erbjudandet gäller så långt lagret räcker, längst tom den 29 december 2023.

netsmart